

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Ağcabədidə faciə:
əl qumbarası
5 nəfərin
həyatına
son qoydu
yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 1-3 fevral 2025-ci il Şənbə № 19 (8629) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Gözlənilən qərar verildi - iş saati dəyişdirilir, bundan sonra...

Fərqli vaxtlarda işə başlanması Bakıda tıxacların azalmasına necə təsir edəcək?

yazısı səh.3-də

“Ohanyan xətti” cəhənnəmlik oldu, qalır ohanyanlar

yazısı səh.9-da

Rusiyadan şok “real Ermənistan” etirafı - “Sizi Qafqaza biz köçürmüşük...”

yazısı səh.7-də

AŞ PA-da böhran - Gürcüstan da qapını çırpıb getdi, Azərbaycan isə...

yazısı səh.5-də

Kanadadan Bakıya həyasız tələb

yazısı səh.7-də

Ermənistan Qafqazı “barıt çəlləyi”nə çevirir

yazısı səh.11-də

Rusiyada alma bazarı azərbaycanlıların əlindən çıxır - səbəb

yazısı səh.13-də

İki xəstədən biri ölür - Daha bir qorxulu infeksiya

yazısı səh.12-də

Xoşxassəli beyin şişlərinin əməliyyatı da pulsuz olacaq

yazısı səh.10-da

64 saylı marşrutun 64 dərdi - Sərnişinlərin günahı nə...

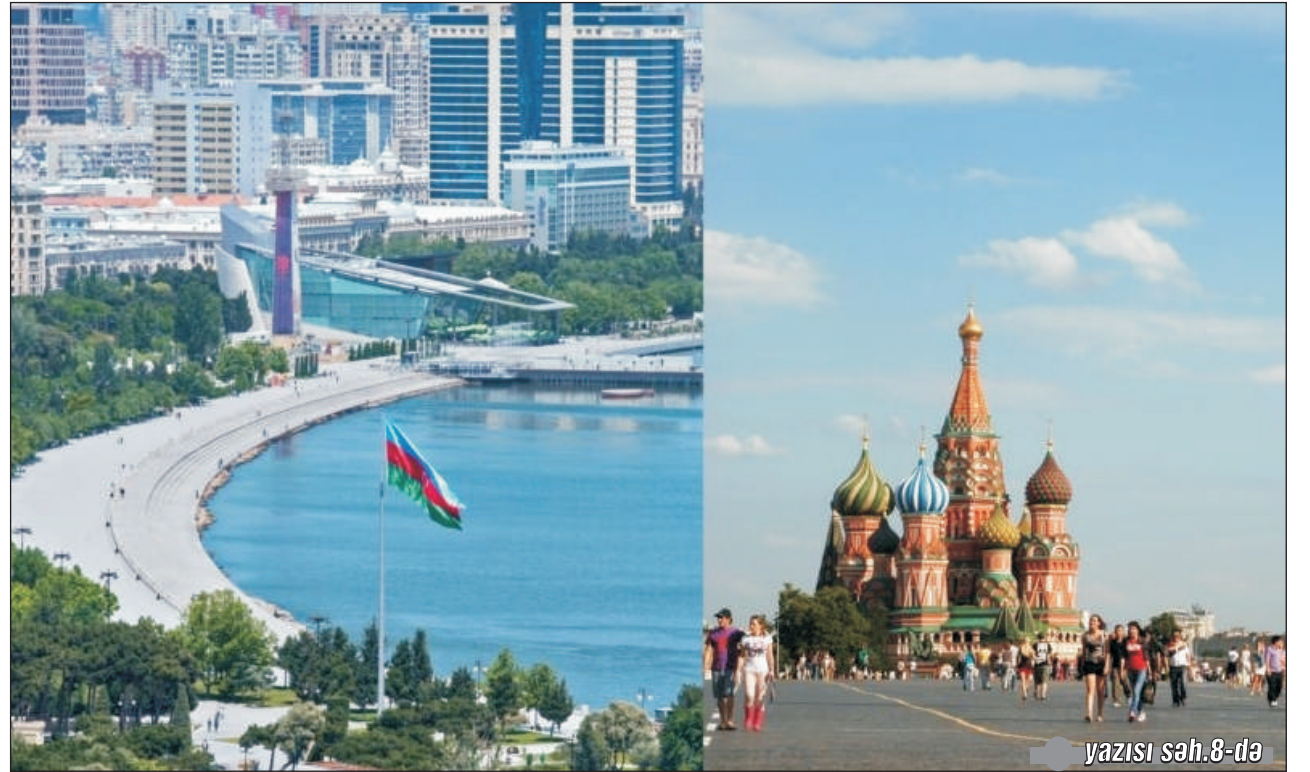
yazısı səh.12-də

Azərbaycanda “falçı” 36 mini belə mənimsədi - təfərrüat

yazısı səh.4-də

MOSKVA DAKI MÜHÜM SƏNƏDLƏR - BAKI ONLARI O VAXT İSTƏYƏCƏK Kİ...

Rusiya sərhədlərin dəqiqləşməsi üçün kartoqrafik materialları təqdim etməyə hazırdır; mütəxəssislər isə bunu delimitasiya işinə müdaxilə sayır

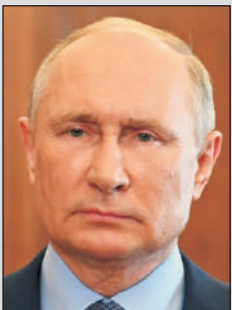

yazısı səh.8-də

SOS: Avropa qadağan etdi, Azərbaycanda isə... - Uşaqlarla bağlı təhlükə

Məşhur brend öz “Lay’s” kartof çipslərini ölüm riski səbəbindən geri çağırdı; azyaşlıların sevdiyi qida məhsulu ilə bağlı dövlət qurumu hərəkətə keçdi

yazısı səh.4-də

Putinin qazını belə alacaqlar - Avropadan ilginclik təklif

yazısı səh.14-də

Paşinyan yenə “atı arabanın dalına” bağladı - Bakıdan reaksiya

yazısı səh.6-da

11 ayın əsas gözləntisi - iqtisadçının şərh

yazısı səh.13-də

Prezident bir qrup gənci mükafatlandırdı - Siyahı

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Elm, təhsil, mədəniyyət, gənclər siyasəti və gənclərlə iş, ictimai və sosialyönümlü fəaliyyət, innovasiya və sahibkarlıq sahələrində xüsusi fərqlənən aşağıdakı şəxslərə 2025-ci il Gənclər üçün Prezident mükafatları verilməsi barədə Sərəncam imzalayıb. Musavat.com-un məlumatına görə, mükafata namizədlər Ekspert Komissiyasının təklifinə əsasən seçilib.

Ağalarov Mircavid Elşad oğlu
Əjdərli Aytac Ceyhun qızı
Əzimov Rüstəm Bakir oğlu
Hacıbəyli Rafael Siyavuş oğlu
İsrafilova Fatimə Seymur qızı
Məhərrəmov Şövkət Fikrət qızı
Məmmədov Vüqar Əbdülməlik oğlu
Muradova Jale Tərlan qızı
Nuruzadə Ömər İman oğlu
Bircə fəaliyyətə görə:
Abdullayev Nihat Rauf oğlu
Əliyeva Ləman Əhəd qızı.

Aİ müşahidəçiləri bu dəfə Qazaxla sərhəddə

Avropa İttifaqının Ermənistandakı Müşahidə Missiyası Azərbaycanın Qazax rayonu ilə həmsərhəd əraziyə gələrək, müşahidə aparıblar. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bir neçə məsində gələn avropalı müşahidəçilər bu dəfə də binoklla ətrafı, o cümlədən Azərbaycan ərazilərini izləyiblər. Müşahidə Missiyasının hərəkətləri Azərbaycan sərhədçilərinin nəzarətindən yayınmayıb. Azərbaycan sərhədçiləri onların həm avtomobil, həm də piyada hərəkətlərini müşahidə altında saxlayıblar. Qeyd edək ki, Avropa İttifaqının Ermənistanın Azərbaycanla sərhədindəki 200 nəfərlik müşahidə missiyasının mandatı daha iki il - 19 fevral 2027-ci ilədək uzadılıb.

Bakıda bu avtobusların hərəkəti dəyişdirilir

Bakının Nərimanov rayonunun Aşıq Molla Cümə və Zaur Nudirəliyev küçələrinin kəsişməsindəki dairə ilə Əhməd Rəcəbli dairəsi arasında (Albert Aqarunov küçəsi) aparılacaq təmir işləri ilə əlaqədar fevralın 1-dən sözügedən ərazidə nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti tam məhdudlaşdırılacaq. Bu barədə Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin tabeliyindəki Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyindən (AYNA) məlumat verilib. Məhdudiyyətlə əlaqədar 17, 24 və 211 nömrəli marşrutların hərəkət sxemi müvəqqəti dəyişdiriləcək. Dəyişikliyə əsasən, 17 nömrəli marşrut Əhməd Rəcəbli dairəsindən, 24 nömrəli marşrut “Nəriman Nərimanov” metrostansiyasından, 211 nömrəli marşrut isə alternativ olaraq Əhməd Rəcəbli küçəsi, Ziya Bünyadov prospekti, Azad Hümətov və Zaur Nudirəliyev küçələrindən keçməklə fəaliyyət göstərəcək.

Ağcabədidə faciə: əl qumbarası 5 nəfərin həyatına son qoydu

Ağcabədidə baş vermiş partlayışla bağlı cinayət işi başlanıb.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə Baş Prokurorluğun Mətbuat xidməti məlumat yayıb. Qeyd olunub ki, Ağcabədi rayonunun Hindarx qəsəbəsində baş verən partlayış nəticəsində 5 nəfər ölüb, onlardan 3-ü yetkinlik yaşına çatmayan şəxsdir:

1. Quliyev Şamiq Əfqan oğlu (1959);
2. Quliyev Bəhruz Şamiq oğlu (1983);
3. Məmmədli Məhəmməd

Vidadi oğlu (2015);

4. Məmmədli Murad Vidadi oğlu (2018);

5. Quliyev Natiq Namiq oğlu (2018).

İki nəfər isə müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıb:

1. Quliyeva (Məmmədova) Ülviyyə Şamiq qızı (1985);
2. Quliyeva Aysun Namiq qızı (2015).

Faktla bağlı Ağcabədi rayon prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 124.2-ci (ehtiyatsızlıqdan iki və ya daha çox adam öldürmə) və 228.1-ci (qanunsuz olaraq döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular əldə etmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və ya gəzdirmə) maddələri ilə cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaq aparılır.

Rusiyada əməliyyat: azərbaycanlılar həbs edildi

Rusiyanın Tver vilayətində daha bir azərbaycanlı cinayətkar dəstəyə qarşı əməliyyat keçirilib. Təhlükəsizlik qüvvələri saxta siqaretlərin qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olan mütəşəkkil cinayətkar dəstəni saxlayıb. Dəstənin tərkibinə dörd nəfər, o cümlədən iki təşkilatçı - 41 yaşlı azərbaycanlılar E.Şərifov və İ.Əhmədov daxildir. Təqsirləndirilən şəxslər Yuxarı Volqa bölgəsindəki pərakəndə satış məntəqələrində qanunsuz bütün məmulatları satıblar. Saxta mallar Komintern küçəsi boyunca yerləşən anbarlarda saxlanılıb. Təhlükəsizlik qüvvələri qanunsuz dövriyyədən dəyəri 8 milyon rubldan çox olan 70 min qutu siqaret ələ keçirib. Rusiya Federasiyası Cinayət Məcəlləsinin 171.1-ci maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxslərə qarşı cinayət işlərinin başlanıb. Qeyd edək ki, ötən həftə keçirilən əməliyyatlarda 6 azərbaycanlıdan ibarət dəstə saxlanılıb. Onlar saxta siqaretlərin qanunsuz dövriyyəsinə şübhəli biliniblər.

Növbəti köç karvanı Ballicaya çatdı

Növbəti köç karvanı Xocalı rayonunun Ballica kəndinə çatıb, mənzillərin açarları təqdim edilib. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyevin tapşırıqına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Programına əsasən, yenidən qurulan Xocalı rayonunun Ballica kəndinə, respublikanın müxtəlif ərazilərində müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət növbəti köç karvanı yola salınıb. Bu mərhələdə Ballica kəndinə 22 ailə - 94 nəfər köçürülüb. Bu gün kəndə çatan ailələrə evlərinin açarları təqdim olunub. Açarlara təqdimat mərasimində, Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Xüsusi nümayəndəliyinin, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin rəsmiləri və digər şəxslər iştirak ediblər. Qeyd edək ki, Ballica kəndində bərpa edilən fərdi yaşayış evlərində keçmiş məcburi köçkünlərin məskunlaşması üçün bütün şərait yaradılıb. Kənd fasiləsiz elektrik enerjisi, təbii qaz, ictimai su və yüksək sürətli internet xətti ilə təmin edilib. Bu günə qədər Xocalı rayonunun Ballica kəndinə dörd köç karvanı olub. Kənddə 90 ailə (467 nəfər) məskunlaşıb.

Məşhur tiktoker yenidən həbs edildi

“Roška” ləqəbli tiktoker Rövşən Süleymanzadə yenidən həbs edilib. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, o, canlı yayımlarda əxlaqsızlığın təbliğinə qarşı polisın həyata keçirdiyi əməliyyat tədbirləri nəticəsində saxlanılıb. Nəsimi Rayon Məhkəməsinin hakimi Solmaz Mustafayevanın sədrliyi ilə keçirilən prosesdə Rövşən Süleymanov barəsində 4 ay müddətinə həbs qətimkan tədbiri seçilib. Ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 234.4.3-cü (qanunsuz olaraq narkotik vasitələri, psixotrop maddələri əldə etmə, saxlama, daşıma, göndərmə və ya satma) maddələri ilə ittiham irəli sürülüb. Qeyd edək ki, Rövşən Süleymanzadə bir müddət əvvəl də 45 sutka həbs edilmişdi.

Uzun illər idi ki, Bakıda tıxac probleminin qarşısının alınması məqsədilə dövlət qurumlarının iş qrafikinin dəyişdirilməsi məsələsi müzakirə edilirdi. Ekspertlər bu addımın nəqliyyat sıxlığını azaltmaqda və şəhərdaxili hərəkəti optimallaşdırmaqda əhəmiyyətli rol oynayacağını vurğulayırdılar.

Milli Məclisdə də deputatlar nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi və tıxacların aradan qaldırılması üçün müxtəlif tədbirlərin, o cümlədən iş qrafiklərinin dəyişdirilməsinin vacibliyini qeyd edirdilər.

Nəhayət ki, bu məsələ ilə bağlı qərar verildi. Belə ki, Bakıda dövlət orqanları (qurumları), təhsil və tibb müəssisələrinin iş rejimi dəyişən iş qrafikinə əsasən təşkil ediləcək. "Yeni Məsavat" xəbər verir ki, bu, Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə təsdiqlənən "Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsinə dair 2025-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı"nda əksini tapıb.

Dövlət Proqramına əsasən, 2025-2026-cı illərdə dövlət orqanlarının (qurumlarının), təhsil və tibb müəssisələrinin, habelə digər hüquqi və fiziki şəxslərin iş rejimi dəyişən iş qrafikinə əsasən təşkil ediləcək. Nazirlər Kabineti Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Elm və Təhsil Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi (TƏBİB) və Nəqliyyatı Əlaqələndirmə Şurası ilə birlikdə təhlillərin aparılmasını, müvafiq siya-

Gözlənilən qərar verildi - iş saati dəyişdirilir, bundan sonra...

Ekspertlər hesab edir ki, təhsil müəssisələrinin də fərqli saatlarda işə başlaması Bakıda sıxlığın azalmasına xeyli təsir edəcək

hıların təsdiq edilməsini və müvafiq siyahıya uyğun dəyişən iş rejiminin təşkil edilməsini təmin etməlidir.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Eldəniz Cəfərov "Yeni Məsavat"a deyib ki, eyni saatda yola çıxan nəqliyyat vasitələri yolda sıxlıq yaradırdı və daha sonra bu sıxlıq tıxacə çevrilirdi: "Bizim də bununla bağlı təkliflərimiz var idi. Neçə il idi, cəmiyyətdə də müzakirələr gedirdi ki, bəzi iş yerlərinin iş saatları dəyişdirilsin. Məsələn, hansısa bir idarədə

iş şəhər saat 8-də başlayırsa, onun saat 4-də bitməsi normal ola bilər. Yaxud da, iş saat 10-da başlayıb saat 6-da bitə bilər. Bu məsələ artıq dövlət proqramında da təsbit olunub. Düşünürəm ki, bu proses həyata keçiriləcək və əlbəttə ki, bunun şəhərdə və şəhər ətrafı ərazilərdə yaranan sıxlığa böyük müsbət təsiri olacaq. Burada təhsil müəssisələri də qeyd olunub. Düşünürəm ki, təhsil müəssisələrinin fərqli saatlarda işə başlayıb, fərqli saatlarda bitir-

məsi şəhərdə sıxlığın azalmasına xeyli təsir edə bilər.

Və düşünürəm ki, iş yerlərinin müxtəlif saatlarda başlayıb, müxtəlif saatlarda bitməsinin hər hansı bir iqtisadi zərəri olmayacaq. Əksinə, bunun həm ekoloji, həm də iqtisadi müsbət tərsəfləri olacaq.

Ekoloji müsbət tərəfi ondan ibarətdir ki, tıxaclar olduğu zaman nəqliyyat vasitələrindən atmosfərə buraxılan karbon qazının miqdarı artır. Eyni zamanda, iş gecikən insanların özü də

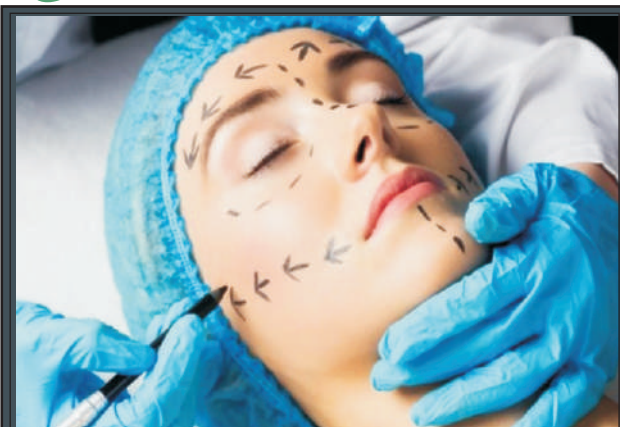
qurumları iş qrafiklərini fərqli şəkildə müəyyən etsələr, bu, sıxlığın azalmasına böyük dərəcədə təsir göstərəcək".

Onu da nəzərə çatdıraq ki, nəqliyyat sıxlığının aradan qaldırılması üçün Bakının 2040-cı ilədək nəzərdə tutulan Baş Planında da bir sıra tədbirlərin həyata keçiriləcəyi gözlənilir. Burada mövcud yolların genişləndirilməsi və yeni yolların inşası planlaşdırılır. Eyni zamanda, metro xətlərinin və stansiyalarının sayının artırılması, tramvay və metrobus kimi yeni nəqliyyat vasitələrinin tətbiqi nəzərdə tutulur. Şəhər daxilində 285 km uzunluğunda velosiped yollarının salınması planlaşdırılır.

Bundan əlavə, şəhərin mərkəzində yerləşən bəzi universitetlərin kənar ərazilərə köçürülməsi məsələsi də uzun illərdir müzakirə edilir. Bu addım mərkəzi ərazilərdə nəqliyyat yükünü azaltmağa və şəhərin tarixi hissəsinin qorunmasına yönəlib. Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev bəzi universitetlərin Bakıdan kənara köçürülməsinin mümkünlüyünü qeyd edib. Eləcə də, şəhərin bir neçə mərkəzdən ibarət olması da təkliflər sırasında. Bu da mərkəzi hissələrdəki sıxlığı azaltmağa kömək edəcək. Məsələn, Mərdəkan, Ələt, Zığ, Hövsan, Binəqədi və Lökbatan qəsəbələri alt-mərkəzlər kimi inkişaf etdiriləcək.

□ **Afaq MİRƏVİQ,**
"Yeni Məsavat"

Qonşu ölkədən informasiya məkanımıza müdaxilə olub

Plastik cərrahların sənədləri yoxlanılacaq

Ötən ilin dekabr ayının 27-dən bu günə qədər 82 plastik cərrah sənədlərini Səhiyyə Nazirliyinə təqdim edib. Bu barədə nazirlik məlumat yayıb. Məlumatla görə, Səhiyyə Nazirliyi, Baş Prokurorluq, Daxili İşlər Nazirliyi, Elm və Təhsil Nazirliyinin səlahiyyətli nümayəndələrindən ibarət Xüsusi Təftiş Komissiyası daxil olan sənədləri onları təqdim edən şəxslərin iştirakı ilə fərdi qaydada yoxlayacaq. Bildirilib ki, yekun nəticələr barədə ictimaiyyətə ətraflı məlumat veriləcək. Qeyd edək ki, sənədlərini təqdim etməyən plastik cərrahların praktik tibb fəaliyyəti ilə məşğul olmağa buraxılma barədə şəhadətnamə və ya sertifikatıya şəhadətnaməsi ləğv olunmuş hesab edilir.

□ "Yeni Məsavat"

Milli Məclisin Xarici müdaxilələrə və hibrid təhdidlərə qarşı müvəqqəti komissiyası öz səlahiyyətləri çərçivəsində mütəmadi olaraq hibrid təhdid halları ilə bağlı təhlillər aparır. Bu barədə Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətə əlaqələr şöbəsi xəbər verilib.

Qeyd edilib ki, araşdırmalar zamanı Azərbaycan Respublikasının informasiya məkanına qonşu ölkələrdən biri tərəfindən əlaqələndirilmiş şəkildə dezinformasiya və informasiya manipulyasiyası formasında müdaxilələrin edildiyi məlum olub. Manipulyativ və koordinasiya edilmiş təbliğatın əsasən sosial media platformaları üzərindən və müxtəlif dillərdə aparıldığı, o cümlədən ictimai rəyə birbaşa təsir etmək məqsədilə Azərbaycan dilində də xəbər tipli resursların yaradıldığı faktları müəyyən edilib. Kampaniyada "Facebook" platformasının Azərbaycan seqmentində fəaliyyət göstərən bəzi sahifələrin "əkizinin" yaradılması metodu da istifadə olunub. "Nə var, Nə yox?", "Bizim Azərbaycan", "Azerbaijan Daily", "Xəbərlər və Hadisələr", "Yerli media" və sair adlar altında fəaliyyət

yet göstərən sahifələri nümunə kimi göstərmək olar: "Məsalə olaraq, "Azərbaycan Hava Yolları" Qapalı Şəhərdar Cəmiyyətinə məxsus "Embraer 190" tipli sərmişin təyyarəsinin Bakı-Qroznı (Rusiya Federasiyası) reysini yerinə yetirərək baş vermiş qəza ilə bağlı internet resurslarda kütləvi formada aparılan media kampaniyasının təhlili zamanı hadisənin başvermə səbəbi ilə bağlı reallığı əks etdirməyən yayındırıcı tezislərin "xəbər" resursları və internet botlar (Qeyd: avtomatlaşdırılmış tapşırıqları icra edən

proqramlar) tərəfindən klasterlər formasında kütləvi surətdə yayıldığı aşkar olunub.

Digər bir taktika isə, təyyarə qəzası ilə bağlı Azərbaycan Respublikası vətəndaşları arasında çaşqınlıq və dövlət qurumlarına qarşı inamsızlıq yaratmaq məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin və Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi adından "deepfake" (Qeyd: süni zəka alətləri ilə yaradılan audiovizual kontent) və təqlid etmə texnologiyalarından istifadə etməklə aparılan qanunsuz kiberfəaliyyət

ləri göstərmək olar. Xarici müdaxilələrə və hibrid təhdidlərə qarşı komissiya vətəndaşlarımızı diqqətli olmağa çağırır, cəmiyyətimizi məqsədlili və zərərli məlumatlardan qorumaq üçün ölkəmizlə bağlı aparılan dezinformasiya kampaniyalarında tətbiq olunan müdaxilə taktikaları, təbliğat formaları və metodları ilə bağlı vaxtaşırı məlumatlar yayır. Komissiyamız aidiyyəti dövlət qurumları ilə birgə bu cür informasiya əməliyyatlarının qarşısının alınması istiqamətində fəaliyyətini daha da artıracaq".

Azərbaycanda “falçı” 36 mini belə mənimsədi - Təfərrüat

Naxçıvanda 26 yaşlı şəxs filmlərdən görə biləcəyimiz dələduzluq əməlini həyata keçirib

Naxçıvanda 26 yaşlı şəxs filmlərdən görə biləcəyimiz dələduzluq əməlini həyata keçirib. O, tanış olan xanımı baxıcı adı ilə aldaraq xeyli miqdarda pulunu ələ keçirib. Aldığı pulları isə qısa zamanda kafə, əyləncəyə və başqa xanımlara xərcləyib. Musavat.com xəbər verir ki, söhbət 26 yaşlı Abbasın əməllərindən gedir. İstintaq dövründə onun barəsində başqa yərə getməmək haqda iltizam tədbiri seçilib. İstintaqla müəyyən edilib ki, Abbas İntagramda “baxıcı_nl” və “baxma_666” adlı baxıcı səhifələrini sındıraraq hesabları ələ keçirib. Özünü baxıcı kimi tanıdaraq tanış olan xanımdan ayrı-ayrı məqsədlər üçün vədlər verərək 36 min pul alıb. Bununla da dələduzluq əməli törədib. O, zərərçəkmiş Afəti (ad şərtidir) kollecdə oxuduğu zaman tanıyıb. Onlar bir müddət də sevgili olublar. Sonra Afət başqa birini sevdiyini deyərək ondan ayrılıb. Amma dost kimi münasibətlərini davam etdirməyə razılaşıblar. Bir müddət sonra Abbas Afətin İntagram profilini sındıraraq onun kimlərlə yazışdığına baxıb. Bu zaman öyrənib ki, Afət baxıcılarla danışaraq onlara müxtəlif işlər üçün pul ödəyib.

Abbas da bundan istifadə etməyi qərarlaşdırıb. Digər baxıcı profillərini sındıraraq Afətə yazmağa başlayıb. Abbas əvvəlcə baxıcı adından Afətə özünü tərifləyib. Amma Afət yazıb ki, Abbası yox, başqa şəxsi sevir. Hətta Abbas baxıcı adından Afətə yazıb ki, Abbas xəstədir. Abbasın yeni, özünün baxıcı tərəfindən sağaldılması üçün Afətdən 500 manat istəyib. Afətdən bu məqsədlə pulu almağa nail olub. Sonra öz profilindən Afətə yazaraq qısa zamanda sağaldığını da deyib. Bununla həm də Afətin baxıcıya olan inamını gücləndirmiş olub. Abbas sonra Afətdən yeni sevgili olduğu şəxsə aralarını düzəltmək adı ilə 1000 manat alıb. Başqa bir nəfəri isə arvadından boşatmaq adı ilə 3 min manat alıb. Abbas söhbət zamanı Afətin iş axtardığını da öyrənib. 20 minə yaxın pulu da Afəti işə düzəltmək adı ilə alıb. Afətdən iş üçün sənədlər alan zaman da maraqlı üsula əl atıb. Afətdən sənədlərini Naxçıvandakı mağazalardan birinin rəfinə qoymasını istəyib. Sonra özü gedərək oradan götürüb.

Maraqlısı budur ki, Abbas əldə etdiyi pulları kafedə tanıdığı 4-5 nəfər xanımlara xərcləyib. Xanımların salon xərclərinə, tətəo vurdurmaqlarına, saç və makyajlarına, bütijeriyalarına, evlərinə ərzaq almaqlarına və digər xərclərinə ödəyib. Özünə də 3500 manata mobil telefon alıb, kredit borclarını ödəyib, digər ehtiyaclarına xərcləyib. İki dəfə də Naxçıvandan İğdır gedərək orada tanış olduğu qadınla əyləncəyə min manatdan çox pul xərcləyib. Əldə etdiyi puldan kartında cəmi 3600 manat saxlayıb. Məhkəmə araşdırması zamanı məlum olub ki, Abbas və ailəsi pulun 30 min manatını geri ödəyib. Qalan hissəsini isə ayda min manat olaraq ödəməyə imkanlarının çatdığını deyiblər.

Afətin ifadəsində işin maraqlı detallı aydın olub. Abbas özünü inandırmaq üçün ilginc bir yola əl atıb. “Mənə baxıcı adı ilə yazmışdı ki, Abbas ağır xəstədir. Mən Abbasın özünə yazanda cavab yazmırdı. Baxıcıya dedim ki, Abbas cavab yazmır. Baxıcı dedi ki, gözlə, elə edəcəm ki, Abbas sənə yazacaq. Bir az sonra Abbas mənə yazdı. Xəstə olduğunu, qan qusduğunu yazdı. Əl-üz yuma yerinin qanlı fotosunu atdı. Mən də baxıcıya 500 manat verdim ki, Abbası sağaltsın. Bir neçə gün sonra Abbas yazdı ki, sağalıb. Bir müddət sonra Abbasdan yenə səs çıxmıdı. Bir nəfər mənə zəng elədi ki, Abbasın vəziyyəti ağırdır və xəstəxanadadır. Amma kim olduğunu demədi. Mən də baxıcıdan Abbası soruşdum. Baxıcı Abbas barədə mənə yazdı. Dedi ki, sağlması üçün pul versəm, çoxlu dua edir. Mən də 1000, 1500, 2000 baxıcıya göndərdim”- deyərək Afət başına gələnəri danışdı.

Afətin Abbası verdiyi pullar atasına məxsus olub və evdən xəbərsiz götürüb. İşin üstü də atasının pulları axtarması ilə açılıb. Afətin atası polisə şikayət etdiyi zaman Abbasın əməlləri üzə çıxıb. İstintaq zamanı Abbasın pul xərclədiyi xanımlar da dindirilib. Onlar Abbasın onlara pul xərcləmələrini etiraf ediblər. Məhkəmədə zərərçəkmiş tərəf ziyanın 6250 manatının da ödənilməsini istəyib. Hökmə əsasən Abbas 2 il müddətinə azadlığın məhdudlaşdırılması cəzasına məhkum edilib.

■ **i.MURADOV,**
Musavat.com

Məşhur qəlyanaltı brendi “Lay’s” istehsal etdiyi kartof çipslərini ölümcül allergik reaksiya riski səbəbindən geri çağırmaq qərarına gəlib. Bu barədə ABŞ Qida və Dərman İdarəsinin (FDA) bəyan edilib. Bildirilib ki, məhsulun etiketində göstərilməyən süd tərkibli komponentlərin olması səbəbindən ən yüksək - “I sinif” risk səviyyəsi elan edib. Bu kategoriya o deməkdir ki, marka məhsulları həyatı təhlükə yaradan allergik reaksiyalara səbəb ola bilər.

Avropa qadağan etdi, Azərbaycanda isə... - Uşaqlarla bağlı təhlükə

Məşhur qəlyanaltı brendi “Lay’s” kartof çipslərini ölümcül riski səbəbindən geri çağırdı; uşaqların sevdiyi qida məhsulu ilə bağlı dövlət qurumu hərəkətə keçdi

Məlumatla görə, əslində geriçağırma prosesi 2024-cü ilin dekabrından başlayıb. “Lay’s”ın ana şirkəti “Frito-Lay” Oreqon və Vaşinqton ştatlarında satışa çıxarılan 6000-dən çox çips paketində süd komponenti aşkar edildiyini bildirib. Bu səhv isə südə allergiyası olan insanların sağlamlığı üçün ciddi risklər daşıyır. Ona görə də FDA hazırkı geriçağırma səviyyəsini “I sinif” kateqoriyasına yüksəldib.

“Frito-Lay”-dən isə baş verənlərlə bağlı bildirilib ki, hazırda geri çağırılan məhsullarla bağlı heç bir allergik reaksiya şikayəti alınmayıb. Lakin məhsullar mümkün sağlamlıq riskləri səbəbindən ehtiyat tədbiri olaraq bazarlardan yığılır.

Xatırladaq ki, bir neçə gün öncə “The Coca-Cola” qida nəhənginin törəmə şirkəti olan “Coca-Cola European Partners Belgium” Belçika, Böyük Britaniya, Lüksemburq, Niderland, Fransa və Almaniya bazarlarından məhsullarını kütləvi şəkildə geri çağırıldığını elan edib. Buna səbəb məhsulların tərkibində xloratların miqdarının yüksək olması göstərilib.

Azərbaycanda da çipsi uşaq və gənclərin sevdiyi qida məhsuludur. O zaman ölkəmizdə onun qadağası, geri çağırılması mümkündürmü?

Mütəxəssislər bildirir ki, dünyada milyonlarla insanın gündəlik qida rasionuna daxil olan Coca-Cola kimi qazlı içkilər və çipslər əslində insan sağlamlığı üçün ciddi təhlükələr yaradır. Ən çox uşaqlar və gənclər tərəfindən istehlak edilən bu məhsulların uzunmüddətli istifadəsi bir çox xəstəliklərin əsas səbəbi hesab olunur. Məsələn, qeyd olunur ki, çipslərin yüksək temperaturda qızardılması zamanı akrilamid adlı kanserojen (xərçəng yaranan) maddə yaranır. Akrilamid beynində və daxili orqanlarda mutasiyalara səbəb ola bilər. Həmçinin çipslərin tərkibindəki süni əlavələr, trans yağlar və konservantlar orqa-

diabetin əsas səbəblərindən biridir.

Coca-Cola və digər qazlı içkilərin tərkibindəki kofein beyində dopamin səviyyəsini artırır və insanı bu içkilərdən asılı vəziyyətə salır. Bu, xüsusilə uşaqlarda və gənclərdə

təşkilatlar, o cümlədən Azad İstehlakçılar Birliyi olaraq bildiririk ki, ümumiyyətlə, bu brend altında istehsal olunan bütün məhsullar istehlakçılar üçün zərərli deyil. Bu məhsulların tərkibində asılılıq yaranan maddələr mövcuddur,

nizmdə hormonal balans pozula bilər. Bu isə xüsusilə kişilərdə sperma keyfiyyətinin azalmasına, qadınlarda isə menstrual problemlərə və sonsuzluğa səbəb ola bilər. Bundan başqa, çipslərdə yüksək miqdarda doymuş yağ və natrium (duz) var. Bu maddələr qan təzyiqini yüksəldir və damarların tutulmasına səbəb olaraq infarkt və insult riskini artırır. Tərkibində maddə üçün ağır olan yağlar və kimyəvi qatqılar da var ki, bu maddələr dəqastrit, reflü, mədə xorası kimi problemləri dərinləşdirir və həzm sistemini zərər vurur.

Coca-Cola və digər bu kimi qazlı içkilərin zərərliyinə gəldikdə, qeyd olunur ki, onların tərkibindəki fosfor turşusu bədəndəki kalsiumu azalmasına səbəb olur. Bu, osteoporoz (sümük eriməsi) və dişlərin zəifləməsinə gətirib çıxarır.

Coca-Cola yüksək miqdarda fruktoza siropu ilə şirənləşdirilir. Bu maddə qaraciyərdə piylənməyə və böyrəklərin normal işləməsinin pozulmasına səbəb ola bilər. Bundan başqa, Coca-Cola-nın tərkibində böyük miqdarda şəkər var. Daimi istehlak edilərsə, qanda şəkər səviyyəsi normadan kənara çıxır və insulin müqaviməti yaranır. Bu da piylənmə və II tip

psixoloji və nevroloji problemlərə səbəb ola bilər. Beləliklə, çipslər və qazlı içkilər qısa müddətli zövq versə də, uzunmüddətli istifadəsi sağlamlıq üçün ciddi problemlərə gətirib çıxarır. Xüsusilə uşaqlar və gənclər üçün bu məhsullardan uzaq durmağın vacib olduğu deyilir.

Mövzu ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyindən (AQTA) “Yeni Müsavat”-ın sorğusuna cavab olaraq bildirilib: “Lay’s” kartof çipslərinin sağlamlığa yaratdığı risk iddialarına görə ABŞ-də bəzi məhsul partiyalarının geri çağırılması ilə bağlı mediada yayılan məlumatlarla əlaqədar bildiririk ki, qeyd olunan məhsul partiyaları ölkəmizə idxal edilməyib. Həmçinin qeyd edirik ki, xarici mediada və müvafiq təşkilatlar tərəfindən yayılan bu cür məlumatlar Agentliyin mütəxəssisləri tərəfindən mütəmadi şəkildə təhlil olunaraq, qida təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün zəruri tədbirlər görülür”.

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov isə qeyd edib: “Yayılan məlumatdan göründüyü kimi, həm Coca-Cola, həm də çipslə bağlı problemlər müəyyən partiya məhsulları ilə əlaqədardır. Lakin istehlakçı hüquqlarını qoruyan beynəlxalq

çipslərdə turşuluq və digər zərərli komponentlər var. İstehlakçı hüquqlarını qoruyan beynəlxalq təşkilatlar dünyada insanları Coca-Cola və çips kimi məhsullardan mümkün qədər uzaq tutmaq üçün fəaliyyət göstərirlər. Lakin bu şirkətlər olduqca böyük vergi ödəyiciləridir və yerləşdikləri hər bir ölkədə iri iqtisadi oyunçulara çevrilirlər. Bu səbəbdən hökumətlər onları öz ərazilərindən çıxarmaqdan çəkinir və ya bunu istəmir, çünki dövlət büdcəsinə və xəzinəyə vəsait lazımdır.

Bu məsələlər həm Avropada, həm də Amerikada istehlakçılar üçün ciddi problemlər yaradır. Qeyd etdiyim kimi, bu məhsullar müəyyən siyasi və iqtisadi dairələrdə də əlaqəlidir. Azərbaycan İstehlakçılar Birliyi olaraq biz bildiririk ki, yalnız bəzi partiyalar deyil, ümumiyyətlə, bu brendin bütün məhsulları insan sağlamlığı üçün təhlükəlidir. İnsanlar bu məhsullardan mütləq uzaq durmalıdır. Ən narahatverici məsələlərdən biri də odur ki, dünyada ən geniş yayılmış fast-food şəbəkələrindən biri olan dünyada ən böyük ərazisi olan KFC Azərbaycandır. Bu, ciddi narahatlıq doğuran bir haldır”.

■ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Ermenistanın Baş naziri Nikol Paşinyan ölkənin Qara dənizin dibi ilə elektrik kabeli çəkilməsi layihəsinə qoşulmağa hazır olduğunu bildirib. “Yeni Müsavat” xatırladır ki, bu barədə o, yanvarın 30-da Ermənistan-Gürcüstan iqtisadi əməkdaşlıq üzrə hökumətlərarası komissiyanın iclasının yekunlarına dair gürcüstanlı həmkarı İrakli Kobaxidze ilə İrəvanda keçirilən birgə mətbuat konfransında deyib. Paşinyan regional və regional olmayan layihələrdə inklüzivliyin təmin edilməsinin vacibliyini qeyd edib: “Bu kontekstdə Ermənistanın Qara dənizin dibi ilə elektrik kabeli çəkilməsi layihəsinə qoşulmaqda maraqlı və hazır olduğunu vurğulayıq”.

Qeyd edək ki, 2022-ci ilin dekabrında Azərbaycan, Macarıstan, Gürcüstan və Rumıniya hökumətləri 1 QVt gücündə elektrik enerjisinin ötürülməsi üçün Qara dənizin dibi ilə 1,2 min kilometr uzunluğunda kabelin çəkilməsini nəzərdə tutan saziş imzalayıblar. Bu xətt Azərbaycanda istehsal olunan elektrik enerjisini Gürcüstan və Qara dəniz vasitəsilə Rumıniyaya, sonradan Macarıstana və Avropanın qalan hissəsinə nəql etmək üçün nəzərdə tutulub. Bəs sülh müqaviləsi imzalanmadan, yaxud Zəngəzur dəhlizi açılmadan Bakı İrəvanın bu layihədə iştirakına razılıq verə bilərmi? Nəzərə alaq ki, Ermənistan son addımları ilə regional əməkdaşlıq perspektivlərinə xələl gətirir. Halbuki bölgədə “3+3” platforması çərçivəsində imkanlar mövcuddur. Ancaq Ermənistan regiona kənar gücləri cəlb etməklə vəziyyəti gərginləşdirir, kövrək sabitliyə tənd çalarlar qatmaqdadır. Bu mənada, Paşinyan həm “atı arabanın dalına” qoşub iqtisadi cəhətdən qabağa düşmək istəyir, həm də Cənubi Qafqazda sülhə zərər vuran siyasət yürüdü. Bəs, mütəxəssislər necə düşünürlər?

REAL Partiyasının sədri, iqtisadçı Natiq Cəfərli “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Ermənistanın bu layihəyə qoşulmasının

sülh müqaviləsinin imzalanmasından sonra baş verməsi daha yaxşı olardı. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan bu layihədə əsas moderatorudur: “Ona görə də Azərbaycanın icazəsi olmadan Ermənistan qoşula bilməz. Ermənistan Zəngəzur dəhlizi və digər problemlərin həllinə şərait yaratmalıdır ki, layihədə iştirak etsin”. N.Cəfərli hesab edir ki, Paşinyan bu bəyanatla erməni cəmiyyətini sülhə hazırladığını göstərir: “Xalqa demək istəyir ki, belə layihələrə qoşula bilirik. Amma bunun üçün Azərbaycanla sülh lazımdır. Yeni ictimai rəyə təsir etmək niyyəti güdür. Sözsüz ki, yekun sülh sənədi imzalandıqdan sonra Azərbaycanla Ermənistan arasında diplomatik əlaqələrin də qurulması mümkündür, müxtəlif enerji, logistik layihələrdə iştirak da reallaşma bilər”.

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədovanın sözlərinə görə, Ermənistan Azərbaycanla neft-qaz almaq niyyətini də gizlətməyib: “Paşinyan komandası anlaşıq ki, Azərbaycanla barışıq, əlaqələr olmadan regionda blokada şəraitindən çıxmaq mümkün deyil. Eyni zamanda, Türkiyə ilə normallaşma prosesi başa çatmalıdır. Ona görə İrəvandan belə siqnallar ötürülür. Ermənistan enerji məhsulları olmayan ölkədir. Bu mənada,

Paşinyan yenə “atı arabanın dalına” bağladı - Bakıdan reaksiya

Ermənistan Azərbaycanın moderator olduğu layihəyə qoşulmağa hazırdır; Natiq Cəfərli: “Paşinyan bu bəyanatla demək istəyir ki...”

Bundan əvvəl də spiker Simonyan Azərbaycan qazının alınmasından danışmışdı. Onlar başa düşürlər ki, Rusiya və İranın neft-qaz məhsullarından asılılığı azaltmağın yollarından biri də budur. Amma Azərbaycan bu məsələdə də şərtlərinin yerinə yetirilməsini gözləməkdədir”.

Yada salaq ki, Prezident İlham Əliyev noyabrın 12-də Bakıda COP29-un Liderlər Sammitinin açılış mərasimindəki çıxışında bu mövzuda danışmışdı: “Biz həmçinin ixrac bazarlarına diqqət yetiririk və öz tərəfdaşlarımızla birgə çalışırıq ki, digər mühüm enerji təhlükəsizliyi layihələrini həyata keçirək. Bunlardan birinin Qara dənizin dibi ilə enerji kabelinin çəkilməsi olduğunu söyləyən dövlətimizin başçısı qeyd edib: “Bunun sayəsində biz yaşıl enerjini Avropaya nəql edəcəyik. Bu kabelin texniki potensialı və yeri gəlmişkən, texniki əsaslandırma işləri bu yaxınlarda bitəcəkdir. Onun imkanları iki qıqavat olacaqdır. Bu, yalnız başlanğıcdır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycana böyük ehtiyacı var. O baxımdan Bakının əlinə təzyiq rıçaqları olduğunu hər zaman bildirməliyik. Əgər İrəvan nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması prosesini uzadacaqsa, biz də onu regional layihələrdən məhrum edəcəyik. Paşinyan bunu dərk edir ki, Azərbaycanın tələblərini yerinə yetirmək Ermənistanın özünü təcrid

prosesini uzatması deməkdir”.

Ekspert sözügedən layihənin önəmli olduğunu düşünür: “Azərbaycan prezidenti bu məsələni xüsusi vurğulayıb. Söhbət yaşıl enerjiden gedir. Ermənistan işğalçılığı ucbatından özünü iqtisadi divdendlərdən uzaqlaşdırıb. İndiki hakimiyyət isə əməkdaşlıqda maraqlı görünür. Sadəcə, irəli

sürülən tələblərin həyata keçməsi gecikir. Biz sülh sənədi imzalamadan, Ermənistan ərazi iddialarına qanunvericilik aktlarında son qoymadan onu bu layihəyə qoşa bilmərik. Ümumiyyətlə, Ermənistan Konstitusiyaya düzəliş etməsə, onunla hər hansı platformada olmaq lazım deyil. Çünki bu zaman İrəvan sülh prosesini yubatmağa davam edəcək.

Bu gedişlə İrəvanın mərkəzində “İrəvanda hay qalmadı” oxunacaq

Irəvanın Respublika meydanında da bir qrup azərbaycanlının “Anadır arzulara hər zaman Qarabağ” oxuması hay revanşistlərini havalandırıb. 2019-cu ildə “Qarabağ Ermənistandır. Nöqtə”, deyən Nikol Paşinyanın 44 günlük müharibədən sonra “Qarabağ Azərbaycan ərazisidir, realıqla barışmaq, real Ermənistanla sahib çıxmaq lazımdır”, məzmunlu çıxışlarının ardınca Təbriz azərbaycanlılarının ana dillərində, heç kimdən çəkinmədən İrəvanda “Qarabağ” mahnısını oxuması yeni müharibəyə hazırlaşan ölkənin gündəmini qarışdırıb.

Elşad PAŞASOY
epashasoy@yahoo.com

mənistan rəngləri tündləşdir-məkdə davam edərsə, gərginliyi tətikləyर्सə, yeni savaş hazırlıqlarını Avropa İttifaqı və ABŞ hərbi-cəsus şəbəkəsinin iştirakı ilə davam etdirərsə, o halda Mehri boğazında da tıxanılıq yarana və boğula bilər! Hələlik Ermənistan Qərbdəki havadarlarının, həmçinin Tehranın diqtəsi ilə Zəngəzur dəhlizinin açılmasına müqavimət göstərir. Həmçinin Azərbaycanın bölgədə barışı və inkişafı təmin edəcək 3+3 formulunda əməkdaşlıq təşəbbüsünə biganədir. Amma Paşinyan hakimiyyəti və onun gözlerini qan örtmüş əleyhdarları konstruktiv mövqedən çox uzaqdadırlar və bəda sonda fəlakətli nəticələr verə bilər.

Xəbərlər gəlir ki, Ermənistanı idman mərkəzləri, təlim meydanları və digər adlar altında faktiki olaraq təxribatçı dəstələrin, kəşfiyyatçıların, muaddların yetişdirilməsi prosesi gedir. Özü də bu işdə Ermənistanla ABŞ və Avropa İttifaqının səxavətlə yardım etdiyi bildirilir. Azərbaycanı müharibəyə çəkmək və daha çox silah-sursatın, hərbiçinin Er-

mənistanı daşınması üçün “hüquqi əsas” yaratmaq niyyəti var Qərb paytaxtlarında. ABŞ ilə Ermənistan arasında strateji tərəfdaşlıq müqaviləsinin imzalanması, Avropa İttifaqının cəsus şəbəkəsinin ömrünün daha 2 il müddətinə uzadılması, özü də patrullara silah daşımaq icazəsinin verilməsi sülhə xidmət etmir ki... Bunlar növbəti lokal toqquşmalara rəvac vermək üçün hərəkətdə keçiblər. Günün birində Ermənistanı hazırlanmış plan əsasında, “binokl siyasəti”nin təmsilçilərinin Azərbaycanla sərhəddəki döyüş postunda, elə Yerkrapa üzvləri tərəfindən güllələnməsi və günahkarın “Azərbaycan tərəfdə axtarılması əməliyyatı”nın da şahidi ola bilirik. Bunlar özlərinin məkrli planlarının reallaşması, Azərbaycanı günahlandırmaq və ölkəməzə şər atmaq üçün hətta 209 nəfərlik hərbi-cəsus şəbəkəsinin bir neçə üzvünü qurban verə bilərlər! Ərəb ölkələrində, Qəzza zo-

nasında, Afrikada, Ukraynada, Yeni Kaledoniyada min hoqqadan çıxan Fransa və digərləri üçün belə təxribatlara əl atmaq heç də çətin deyil. Əks təqdirdə, Al-nin Ermənistanı missiyası niyə günəşli Azərbaycanla şərti sərhəddə peyda olur, nümayişkarə şəkildə sərhəddəyimizə, hərbiçilərimizin mövqeləri qarşısında saatlarla dayanır, avtomobillərlə ora-bura şütüyür, binokllarla Azərbaycan ərazilərinə baxırlar? Azərbaycanı çox istədiklərindənmi? Təbii ki, yox. Onlar səbrimizi sınağa çəkirlər, çox arzulayırlar ki, Azərbaycan tərəfdən atəş açılsın, kimə yaralansın, yaxud ölsün və bütün dünyaya hay salsınlar ki, “qoymayın, Azərbaycan beynəlxalq müştəhidçiləri hədəfə alıb” Yeri gəlmişkən, Rusiyanın hərbi helikopterləri 2020-ci ilin 9 noyabr gecəsi əynisini etmədimi? Yaxud bir günlük antiteror əməliyyatımız zamanı Qarabağdakı rus “sülhməramlı-

lar” əməliyyat aparılan əraziyə nümayişkarə şəkildə daxil olmadılar? 44 günlük müharibə zamanı hətta İranın da Arazboyu ərazilərdə Azərbaycan ordusunun yolunu kəsməyə cəhd göstərdiyi konkret faktlarla sübuta yetirilib. İndi də Avropa İttifaqının cəsus şəbəkəsi, silahlı “mülki”ləri hərəkətə keçiblər. Heç şübhəsiz məqsəd minlərlə NATO hərbiçisinin Ermənistanı gətirməsinə hesablanıb. Gələcəkdə həm də İrana qarşı istifadə məqsədilə. Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı “qırmızı xətt” çəkmə Tehranla hələ səs çıxmır...

Ermənistan özü də hansı oyuna salındığının fərqiində deyil. Bunlar İrəvanın mərkəzində oxunan mahnıdan belə qorxurlarsa, bu, nə müharibə hazırlığıdır belə? Şərqsünas Artem Tonoyan sosial şəbəkə hesabında “Qarabağ” mahnısının “İran Təbrizində” geniş yayıldığını, hər küçə musiqicisinin bunu bildiyini yazır. “Amma sual

budur ki, bu adamlar niyə birdən-birə bunu Ermənistan paytaxtında keçirmək qərarına gəliblər və onlara bu ideyanı kim verib”, deyər o qeyd edir.

Maraqlı sualdır təbii ki... Qarabağ dolma deyil ki, “qədim erməni yeməyi” adını qoyub, manipulyasiya edərsən. Heç bu mahnının erməniləşdirilməsi də mümkünsüzdür, hətta Simonyan anlaşıq ki, bu, Qarabağdır, “Artsax” deyil. Qarabağ Zəfərimiz də döyüş mahnılarının, “Xudayar təsnifi”nin müşayiəti ilə qazanıldı. Davamı isə gələcək. Günün birində İrəvanın mərkəzində - meydanın adı da İrəvan xanının adını daşıyacaq - “İrəvanda xal qalmadı” əvəzinə, “İrəvanda hay qalmadı” da oxuna bilər. Günah özlərində, bizdən xəbərdar etmək!

Yeri gəlmişkən, Türkiyə Respublikasının Qars şəhərində Azərbaycan hərbiçilərinin də iştirakı ilə beynəlxalq “Qış təlimi - 2025” hərbi təlimləri keçirilir.

Rusiya hökuməti yanında Maliyyə Universitetinin dosenti Vladimir Blinov maraqlı açıqlama ilə çıxış edib. O bildirib ki, erməniləri indiki Ermənistanın ərazilərinə Rusiya İran və başqa yerlərdən köçürüb. Onun sözlərinə görə, hazırda erməni dövlətçiliyinin taleyi ipdən asılıdır.

Rusiya imperiyasının hakim dairələri Cənubi Qafqazda yeritdikləri müstəmləkə siyasətində ermənilərə çox bel bağlayırdılar. İndiki kimi... Yəni Blinovun iddiasının əksinə olaraq, XIX əsrdə də azərbaycanlılar İrəvan və bu gün "Ermənistan" adlandırılan digər ərazilərdə çoxluqda idilər. Məqsədyönlü siyasət bu mənzərəni dəyişirdi.

Osmanlı və Qacarlar dövləti ilə sərhəddə yerləşirlər. Erməniləri orada məskunlaşdırmaqla Rusiya faktiki olaraq orada özünə bufer ərazi yaratdı".

F.Cabbarovun sözlərinə görə, daha sonra 1828-ci ilin mart ayında Rusiya hökuməti Naxçıvan və İrəvan xanlıqlarını ləğv edib, onların yerində erməni dövləti yaratdı: "Vila-

mirilər. Uzun müddət Qarabağın Azərbaycana aid olduğunu və yaxud da antiterror əməliyyatından sonra heç bir etnik təmizləmə olmadığını dünyaya sübut etməyə çalışdı. Lakin qərəzli yanaşma bu faktları görmək istəmir. Erməni müəlliflərin arasında da onların Qafqaza sonradan köçürüldüyünü etiraf edənlər var. Bu müəlliflər ermənilərin bu

Kanadadan Bakıya həyasız tələb - ABŞ-ın 51-ci ştatına çevrilsəydi...

Melani Colinin ermənidən çox erməni olmaq istəyi, Minsk Qrupu xiffəti

Ermənistanın Azərbaycanla sülh müqaviləsindən yayınmasının əsas səbəbi məlum - xarici havadarlar. Kapitulyant ölkəni sürətlə silahlandırmaqda tək hədəf ermənilərin "miatsum" virusundan qurtulmasını əngəlləmək, bu toplumda revanşist ovqatı zəifləməyə qoymamaq, iki qonşu xalqın barışıqna imkan verməkdir.

Təsədüfi deyil ki, 44 günlük müharibədən sonra ABŞ başda olmaqla, Qərb dövlətlərinin heç biri, həmçinin Rusiya Ermənistanı öz konstitusiyasından Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı əsassız torpaq iddiaları bağlı müddəaları çıxarmağa çağırış etməyib. Yalnız ümumi, ilk baxışda qulağa xoş gələn bəyanat və açıqlamalar səsləndirilib.

Halbuki söhbət Azərbaycan ərazilərinin altını üstünə çevirmiş, xalqımıza qarşı etnik təmizləmələr, soyqırımları, digər bəşəri cinayətlər törətmiş və öz layiqli cəzasını almış, eyni zamanda, faşizmin hələ də güclü olduğu təcavüzkar dövlətdən gedir. Təəssüf ki, nasist Almaniyasına münasibətin eynisini Ermənistanla münasibətdə görmürük.

Tam əksinə. Üstəlik, Bakıda məhkəməsi gedən və cinayətləri şəkk-şübhə doğurmayan erməniləri utanmazcasına "əsir", "siyasi məhbus" adlandırıb onları dərhal buraxmağı tələb edirlər. Bu da növbəti nümunə.

Kanadanın xarici işlər naziri Melani Coli "Bakıdakı erməni esirlərin azad edilməsinə" çağırış edib. O, "Ermənistanın suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət etməyə" (görsən Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyünə hörmət olunmalı deyil?! - red.), "erməni mülki əhalinin təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə doğma torpaqlarına qayıtmasına" da çağırır. Ardınca Qarabağda mifik "erməni mədəni irsinin qorunmasının vacibliyini" qeyd edib.

Bundan əlavə, M.Coli elementar siyasi etiket və abır-həya gözləmədən "artsax problemi"nin ATƏT-in Minsk Qrupu prosesi çərçivəsində, "Helsinki Yekun Aktının prinsiplərinə uyğun surətdə" və çoxdan arxivə verilmiş "üç prinsip əsasında - güc tətbiqini istisna etmək, ərazi bütövlüyü və öz müqəddəratını təyinetmə hüququ çərçivəsində həlli"ne çağırış edib.

Bəs Bakının mərkəzində tayqulaq Andronikə, faşist Njəyeyə abidə qoyulmasını istəmirsiniz?..

Ermənidən çox erməni olmaq istəyən xanım Joli, əvvəla, öz dərdinizi çəkin ki, bir azdan Kanada öz müqəddəratını təyin etmək zorunda qala, müstəqilliyinizi itirib ABŞ-ın 51-ci ştatına çevrilə bilərsiniz. Bir yandan yaxşı da olar. Azərbaycanın düşmənlərinin sayı bir ədəd azalar...

İşin başqa absurd tərəfi odur ki, bu yaxınlarda baş nazir Nikol Paşinyan rəsmi İrəvanın Minsk Qrupunun ləğvinə razı olduğunu bildirib. Kanada XİN başçısı isə ya dəvəquşu kimi başını kola soxub elə bilir gizlənib, ya da ölkənin baş diplomatı sayılan bu xanımın dünyadan, bölgədən xəbəri yoxdur.

Doğrudan da bəlkə elə ən yaxşısı, Kanadanın ABŞ 51-ci ştatına çevrilməsidir...

Bu ölkənin hansı qərəz yiyəsi olduğunu biz hələ 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı görmüşük. O vaxt Kanada Azərbaycanı "artsax"a qarşı "təcavüz"də ittiham edərək, "Bayraktar TB 12" PUA-ları üçün Türkiyəyə komponentlər tədarükünü dayandırmışdı. Hazırda isə Avropa İttifaqının (Aİ) üzvü olmaya-olmaya Ermənistanla sərhəddə Aİ-nin missiyasının tərkibində ölkəmizə qarşı casus fəaliyyəti göstərən ölkələrin sırasında yer alır...

Amma ədalətdən, təməl insan haqlarından, insaniyyətdən dəm vuran Kanadanın yüksək çinli rəsmisi burdan-bura öz yurd yerlərindən vəhşicəsinə qovulmuş Qərbi azərbaycanlıların tarixi vətənlərinə qayıdış hüququndan kəlmə də kəsmi. Əlbəttə, səbəb həm də xristian amilidir...

□ **Siyasət şöbəsi,**
Musavat.com

Rusiyadan şok "real Ermənistan" etirafı - "Sizi Qafqaza biz köçürmüşük..."

Dosent Blinovun sözlərinə görə, hazırda erməni dövlətçiliyinin taleyi ipdən asılıdır; **tarixçi:** "Bu faktları görməzdən gəlmək kor olmaq deməkdir"

"Ölkə rəhbərliyi Qərbin dəstəyi ilə tarixi müttəfiqi Rusiya ilə oynamaq qərarına gəlib. Hansı ki, məhz onun sayəsində XIX əsrdən bu ərazilər xəritədə kompakt erməni məskunlaşma əraziləri kimi görünməyə başlayıb. İrəvanda təxminən bərabər sayda erməni və azərbaycanlı yaşayırdı. Rusiyanın imperiyanın başqa yerlərindən və İrandan erməniləri köçürmək söyləri sayəsində bu torpaqlarda ermənilər əksəriyyət təşkil etməyə başladı və onların yurtduna çevrildi", - Blinov deyib.

"Yeni Müsavat" xatırladır ki, ermənilər tarixi Azərbaycan ərazilərinə Türkmənçay müqaviləsindən sonra Rusiyanın imperiya maraqları naminə məqsədyönlü şəkildə köçürüldülər. Türkmənçay müqaviləsinin nəticəsi olaraq, 40 000 erməni Azərbaycanın müxtəlif ərazilərində məskunlaşdırılıb. 1829-cu ilin Ədirmə sülhünün nəticələrinə görə, Osmanlı İmperiyası ərazilərində yaşayan 90 000 erməni də Azərbaycanda yerləşdirilib. Onlar əsasən Naxçıvan, İrəvan və Qarabağ xanlıqlarında məskunlaşdırılıb. Ümumilikdə 1828-1920-ci illər arasında Azərbaycana 560 000 erməni köçürüldü.

Rusiya İmperiyasının İranda səfiri Aleksandr Qriboyedov ermənilərin Azərbaycan ərazilərinə köçürülməsində aktiv iştirak etmişdi. Qriboyedov bu haqda yazırdı: "Erməni əhalisi əsasən müsəlman (azərbaycanlılar - red.) torpaq sahiblərinin ərazilərində yerləşdirildilər. Onlar yavaş-yavaş müsəlman əhalisini ərazilərdən sıxışdırıb çıxarmağa başladılar. Biz həmçinin müsəlman əhalisini düşdükleri çətin vəziyyətlə barışdırmağa və onları inandırmağa çalışmalıyıq ki, bu çətinliklər uzun sürməyəcək və ermənilər müvəqqəti onlara yaşamağa icazə verilən ərazilərdə daimi olaraq qalmayacaqlar".

Tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fərhad Cabbarov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat" qəzetinə açıqlamasında bildirib ki, ermənilərin kütləvi şəkildə köçürülməsi Rusiya-İran müharibəsinin (1826-1828) nəticəsində baş verib. "1828-ci ildə Türkmənçay müqaviləsinin 15-ci maddəsinə əsasən Qacarlar dövləti ilə Rusiya razılaşır ki, orada yaşayan xristian əhali Qafqaza köçürüləcək. Bir ildən sonra isə Osmanlı dövləti ilə müqavilə bağlanır. Həmin müqavilədə də xristian əhalinin Qafqaza köçürülməsi şərt kimi irəli sürülmüşdü. Bəs bunlar niyə edilirdi? Rusiya Azərbaycanı təzə işğal etmişdi və burada özünə tamamilə yad mühitlə üz-üzə gəlmişdi. Əhalinin əksəriyyəti Azərbaycan türkləri, müsəlmanlar idi. Buna görə də Rusiya özünə sosial, etnik dayaq yaratmalı idi. Ermənilər isə həm Rusiya-Qacar müharibələri, həm də Rusiya-Osmanlı müharibələri dövründə həmişə Rusiya ordusuna kömək ediblər. Rusiya buna minnətdarlıq əlaməti olaraq, erməniləri Cənubi Qafqaza köçürdü. Əsasən Naxçıvan, İrəvana və Qarabağ ərazilərinə köçürülmə həyata keçirilib. Çünki bunlar strateji bölgələrdir, birbaşa

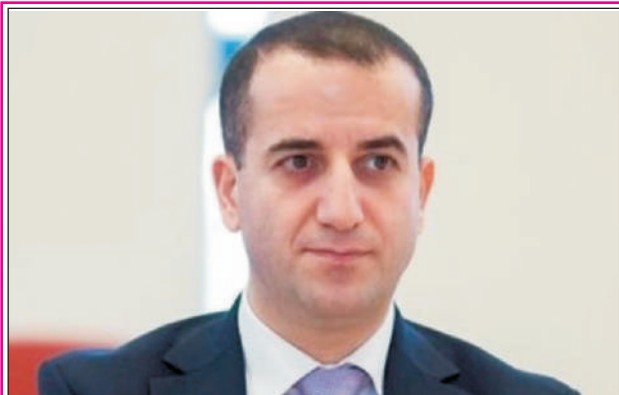
yətin adındakı erməni sözü birbaşa onu işarə edirdi ki, Rusiya bunların dövlətçiliyi üçün təməl yaradır. Çünki bu vaxta qədər Cənubi Qafqazda erməni dövləti olmayıb. Amma bu vilayət gələcəkdə Ermənistan dövlətinin yaranması üçün bir baza olmuşdu. Rusiya özünün bu siyasəti ilə ermənilərin Azərbaycandakı sayını artırmağa müvəffəq oldu. Ərazilərimizdə çox məkirli siyasət aparılırdı. Azərbaycanlılardan torpaqlar alınıb oraya ermənilər köçürülürdü. Eyni zamanda Rusiya hökuməti erməniləri 6 il bütün vergilərdən azad etdi. Ermənilər Cənubi Qafqazda möhkəmlənəndən sonra ərazi iddiaları qaldırdılar. Blinovun indi bu faktı etiraf etməsi onu göstərir ki, obyektiv tarixçi gərəkdir tarixə obyektiv yanaşsın".

Həmsöhbətimiz qeyd edib ki, ermənilərin Cənubi Qafqaza köçürülməsi bizim tarixçilərin xaricdə konfranslarda ən çox qaldırdığı məsələlərdən biridir. "Çoxsaylı kitablar nəşr olunub və xarici dillərə tərcümə olunub. Lakin görək dünya tarix elmi bu faktları qəbul etmək istəyirmi? Əlbəttə ki, bu faktları görməzdən gəlmək kor olmaq deməkdir. Qərəzli alimlər həqiqəti qəbul etmək istə-

ərazidə sayının nə qədər və necə artdığına dair rəqəmlər də göstəriblər. Qafqazda əsas çoxluğu 1828-ci ilə qədər müsəlmanlar təşkil edirdi. Lakin sonradan hesablanma aparanda əsaslı dəyişikliklərin baş verdiyi aşkarlandı. Bu da erməniləri köçürmə siyasətinin nəticəsi idi".

Tarixçi alim qərbi azərbaycanlıların doğma yurdlarına qayıtma təşəbbüsündən də söz açıb: "Bu, Qərbi Azərbaycan camaatının tarixi haqqıdır. 1920-ci ildə Zəngəzurun qərb hissəsi sovet rəhbərliyi tərəfindən Ermənistanla hədiyyə olunmuşdu. Zamanla deportasiya nəticəsində azərbaycanlılar oradan qovuldu. Bu, təbii proses deyildi, onlar həmin əraziləri könnüllü təşkil etməmişdi. Buna görə də bütün beynəlxalq hüquq normalarına və eyni zamanda tarixi varislilik prinsiplərinə uyğun olaraq qərbi azərbaycanlıların oraya qayıtması mütləqdir. Burada siyasi-diplomatik məsələlər var. Azərbaycan dövləti bu istiqamətdə gərgin iş aparır. Son nəticədə haqlı mövqeyimiz üstü gələcək və qərbi azərbaycanlıların haqqı dünya tərəfindən qəbul olunacaq".

□ **Sahənə Rəhimli,**
Musavat.com

“Mənim üçün hər yerdə iş var”

Yunanıstandan geri çağırılan diplomat qəzetimizə danışdı

Azərbaycanın Yunanıstandakı səfirliyinin birinci katibi vəzifəsində işləmiş Rəhman Şahhüseynli “Yeni Müsavat”ın suallarını cavablandırır:

- Rəhman bəy, son günlər mətbuatın gündəmindən düşmürsünüz. Tez-tez müxtəlif qalmaqallı hadisələrdə adınız çəkilir. Bu gün də mətbuatda saxlanıldığınız və 500 manat məbləğində cərimə olunduğunuz yazılıb. Nə baş verir?

- Qanuni qüvvəsini almış belə bir qərar yoxdur. Bu, icra məmurunun əməlləridir, mediaya yanlış məlumatlar ötürüb qisas alır. Bütün bu baş verənlər illərdir mənimlə yaşayan və ciddi səbəblərdən dolayı qarşı tərəfə getməkdən qətiyyətlə imtina edən bir uşağa göredir. Qısaca deyim ki, keçmiş qohumlarım müxtəlif yollarla mənə təzyiq edərək, hazırda davam edən məhkəmələrdə üstünlük əldə etmək istəyirlər.

Keçmiş qohumlarım və icra məmurları haqqımda dayandıran böhtan xarakterli məlumatlar yayırlar.

İcra məmurları uşağıma qarşı qəddar münasibət göstərdiklərinə görə onlardan şikayət etmişəm. Şikayətim əsasında həmin məmurlardan bəziləri artıq işdən uzaqlaşdırılıb, bəziləri tənbeh olunub. Səlahiyyətindən sui-istifadə edərək, qisas zəminində mənə və uşağa qarşı qərəzli və qanunsuz əməllər törədən icra məmurları ilə bağlı 10 gün əvvəl ədliyyə nazirinin müavini cənab Mübariz Əhmədovun vətəndaş qəbulunda olaraq məsələni çılpaqlığı ilə, sənəd və sübutlara diqqətə çatdırıram. Mənə verilən məlumata görə, həmin məmurlar barədə artıq xidməti araşdırma başlanıb. Vaxtı ilə uşağa qarşı qanunsuz və amansız əməllər törətmiş Sumqayıt İcra idarəsinin bəzi məmurları da keçmiş qohumlarımla eyni cəbhədə mənə qarşı “vuruşduqlarına” görə məsələ çox eybəcər forma almaqdadır.

Oğlum ciddi səbəblərə görə anasına getmir və uşağın himayəsi məhkəmə qaydasında mənə verilib. Azərbaycanda normal boşanma olmur, buna görə də qarşı tərəf mənim şəxsi həyatımı, işi hədəfə aldı. Bütün bunların bir şəkildə səfirliyə, XİN-ə sirayət etməsini qəbul edə bilmirəm. XİN müqəddəs yerimizdir.

Bu tip xəbərlərin hansı məkrli niyyətlə və kimlər tərəfindən mediaya sızdırıldığını təxmin etmək, hesab edirəm ki, o qədər də çətin deyil.

- Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, mətbuatda Sumqayıt şəhər Polis idarəsinin 3-cü Polis Şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən saxlanaraq məsuliyyətə cəlb olunduğunuz, xırda xuliqanlıqğa görə bəraət aldığınız, həftə 500 manat cərimə edildiyiniz yazılır. Buna aydınlıq gətirməyinizi istərdim.

- Bunlar yeni məsələ deyil, köhnə məlumatlardır. 2021-ci ildə uşaq mənim yanıma gələndə geri qayıtmadı və bu, inzibati xəta hesab olundu. Buna görə də cərimələndim. Mən bu cəriməni həyatımın ən şəərəli cəriməsi və töhməti hesab edirəm. Təki bütün atalara belə cərimə nəşib olsun. Övladına sahib çıxsın və cərimələnsin, ona görə işini itirsin. Sonuna qədər övladımın yanındayam.

- Bundan sonra harada çalışmaqçı fikirləşirsiniz?

- Bu məsələlər səngiyəndən, haqq-ədalət üzə çıxandan sonra XİN-də fəaliyyətə davam edə, yaxud da başqa bir yerdə işləyə bilərəm. 12 il Yaponiyada yaşamışam, orada çalışmışam. Mənim üçün iş problem deyil. Əsas odur ki, övladımın məsələsini yekunlaşdırım və şər-böhtandan xilas olum.

Xatırladaq ki, Yunanıstan səfirliyinin birinci katibi olan Rəhman Şahhüseynli 2024-cü ilin sentyabrında geri çağırılıb və “diplomatik xidmət orqanlarının əməkdaşına uyğun olmayan əməllər törətdiyi” üçün diplomatik fəaliyyətinə xitam verilib. XİN-dən bildirilib ki, bir neçə ay ərzində Rəhman Şahhüseynli-dən və digər şəxslərdən izahat alınmaqla aparılmış araşdırma zamanı məlum olub ki, R.Şahhüseynli diplomatik xidmət orqanlarının əməkdaşına uyğun olmayan əməllər törədib:

“Bununla yanaşı, R.Şahhüseynliyin şikayətində qeyd etdiyi kimi, onun səfir və digər bir əməkdaş tərəfindən fiziki təzyiqə məruz qaldığı barədə iddialar həqiqəti əks etdirmir.

Ümumilikdə, onun XİN-də mərkəzi aparatında da çalışdığı müddətdə bəzi xətalara yol verdiyi, bunun nəticəsində ona 2021-ci ilin noyabr ayında töhmət verildiyi məlumdur”.

Qeyd edək ki, Zəngəzur mahalında doğulmuş və 11 yaşına qədər oradakı tarixi torpaqlarımızda yaşamış Rəhman Şahhüseynli ali təhsilini Dövlət İdarəçilik Akademiyasında tamamlayıb. O, Azərbaycanın Yaponiyada ilk disapor təşkilatının - Azərbaycan-Yaponiya Dostluq Cəmiyyətinin təsisçisi və sədri olub. 2013-cü ildən başlayaraq 6 il ADA Universitetində Beynəlxalq Əlaqələr departamentinin direktoru vəzifəsində çalışdıqdan sonra, 2019-cu ildə 1-ci katib vəzifəsi ilə XİN-də diplomatik xidmətə başlayıb. 2023-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Yunanıstandakı Səfirliyində 1-ci katib vəzifəsinə təyin olunub.

□ Şahənə RƏHİMLİ,
Musavat.com

“Moskva Ermənistanla Azərbaycan arasında sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası məsələsində yaxşı irəliləyiş olduğunu görür”. “Yeni Müsavat”ın siyasət şöbəsi yazır ki, bu barədə Rusiya Baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk deyib.

O bildirib ki, Moskva iki ölkənin sərhədlərinin Gürcüstanla qovuşmasından başlayaraq cənuba doğru delimitasiya və demarkasiya prosesinə başlamaq barədə razılaşmanı da alqışlayır: “Çox böyük, yaxşı irəliləyişdir. Sərhədin bir hissəsi delimitasiya və demarkasiya edilib”. Overçuk qeyd edib ki, Rusiya Ermənistanla Azərbaycan arasında sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası prosesini həmişə dəstəkləyib və sorğu əsasında kartoqrafik materialları təqdim etməyə hazırdır: “Moskva bu sahədə, o cümlədən Azərbaycanın özü ilə bağlı geniş təcrübəsindən istifadə edərək ölkələrə məsləhətçi yardım göstərməyə hazırdır. Bilirsiniz ki, Rusiyanın müvafiq kartoqrafik materialı var, lazım gələrsə, delimitasiya və demarkasiyada iştirak edən tərəflərin tələbi ilə verilə bilər”.

Daha əvvəl də Rusiya elan etmişdi ki, Müdafiə Nazirliyinin Baş Qərargahında xəritələr mövcuddur. Moskva özünün iştirakı ilə sərhədlərin dəqiqləşməsi prosesinin getməsinə istəyirdi. Lakin Bakı və İrəvan Rusiyanı da, digər vasitəçi olmaq istəyən ölkələri də ofsayd vəziyyətinə salaraq, ikitərəfli qaydada delimitasiya işini davam etdirir. Üstəlik, məlum olur ki, xəritələr elə Azərbaycanla Ermənistanın da əlində var. Yeni Rusiyanın müdaxiləsinə zərurət yoxdur. Xatırlayırsınızsa, üçtərəfli İşçi Qrupu yaradılmışdı və Overçukun da iştirakı ilə bir neçə dəfə Soçidə, Moskvada müzakirələr aparılmışdı. Lakin bu görüşlər sərhədlərin müəyyənləşməsində heç bir nəticə vermədi. Eləcə də Brüsselin təşəbbüsü ilə komissiya yaradılmışdı, Avropa İttifaqı sərhədlərin delimitasiyasına dəstək verməyə hazır olduğunu nümayiş etdirmişdi. Hərğah, bu format da faydasız oldu. Elə ki ikitərəfli modeldə baş nazirlərin müavinləri sərhəddə görüşlərə başladı, o zaman ən mübahisəli hissə - Tavuş istiqamətində demarkasiya işləri belə aparıldı. Ona görə də bəzi rəylərə görə, Overçukun açıqlaması Rusiyanın yenidən işə qarışmaq arzularını ifadə edir və buna zərurət yoxdur. Yeri gəlmişkən, Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan Gürcüstanın hökumət başçısı İrakli Kobaxidze ilə birgə mətbuat konfransında deyib ki, gürcü həmkarını Ermənistan-Azərbaycan sərhədinin demarkasiyası ətrafındakı son hadisələr barədə məlumatlandırıb.

Moskvanın əlindəki o sənədlər... - Bakı onları istəyəcəkmiki?

Rusiya sərhədlərin dəqiqləşməsi üçün kartoqrafik materialları təqdim etməyə hazırdır; mütəxəssis isə bunu delimitasiya işinə müdaxilə sayır: “Vaxtında Overçukun iştirakı ilə İşçi Qrupu varıydı, heç bir faydası olmadı”

Paşinyan sözügedən prosesin növbəti mərhələsinin Ermənistan-Azərbaycan-Gürcüstan dövlətlərarası sərhədlərinin kəsişmə məntəqəsinin yaxınlığından başlanılması barədə razılıq əldə olunduğunu Kobaxidzenin diqqətinə çatdırdığını qeyd edib.

Göründüyü kimi, proses gedir. Bəs, rəsmi Moskva gerçəkdenmi Azərbaycan-Ermənistan sərhədinin delimitasiyasında maraqlıdır? Overçuk “müvafiq kartoqrafik material” deyəndə nəyi nəzərdə tutur? Onlar Bakıya gərək ola bilərmiki? Yada salaq ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında yanvarın 16-da sərhəddə Azərbaycan Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev və Ermənistan Baş nazirinin müavini Mher Qriqoryanın sədrliyi altında Azərbaycan ilə Ermənistan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət Komissiyasının və Ermənistan ilə Azərbaycan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi məsələləri üzrə Komissiyanın on birinci görüşü keçirilib. Görüş zamanı tərəflər növbəti mərhələdə delimitasiya işlərinin həyata keçirilməsi üçün sərhəd xəttinin sahələrinin/hissələrinin ardıcılığı məsələsi ilə bağlı fikir mübadiləsinə davam etdirib

və dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə kompleks işlərin şimal sahəsindən başlayaraq Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstanın sərhədlərinin qovuşma nöqtəsi ərazisindən cənub istiqamətində, şimaldan cənuba, Azərbaycan və Ermənistanın İran ilə sərhədində qədər başlanması barədə razılığa gəliblər.

Bu mövzuda “Yeni Müsavat”a danışan professor Qabil Hüseynlinin bildirdiyinə görə, sovet dövrünə aid xəritələr Rusiyada olduğu kimi, Bakı və İrəvanda da var: “Burada Moskvanın fərqli nəşə təqdim edəcəyini gözləmirəm. Hər iki respublika SSRİ-nin tərkibində olub və sənədlər arxivdə qalır. Ona görə Azərbaycan və Ermənistan Rusiyasız delimitasiyanı davam etdirir. Bu istiqamətdə real nəticələr də var. Deməli, Overçuk qarışmasa yaxşıdır. Hətta delimitasiya çərçivəsində anklav kəndlərin də geri alınması istisna edilmir. Kərkəni kəndi bu mənada hələlik istisna ola bilər. Çünki Ermənistanın İrana gedən yolunun üstünə düşür. Amma bu problemin də həlli mümkündür. Qoy zəhmət çəkib yeni yol tiksinlər. Biz Ermənistanın İrana yolu qalsın deyə öz torpağımızı güzəştə gedə bilmərik. Üstəgəl, prezident də var. Tavuş

istiqamətində ermənilərin Gürcüstanla olan yolu delimitasiya çərçivəsində bizim nəzarətimizə qayıtdı. Dünya dağılmadı ki? Ermənilər Gürcüstanla gedən yeni yol açdılar. Odur ki, tərəflər işi dinc şəkildə uğurla sona çatdırı bilərlər. Yəqin ki Rusiya əngəl olmasın. Onun ziyanı dəyməsin, xeyrini istəmirik”.

Q.Hüseynli deyir ki, delimitasiya və demarkasiya uzun prosesdir, zaman alacaq: “Biz gözləməliyik ki, sülh sənədi sərhədlərin dəqiqləşməsindən sonra imzalsın. Onda uzun illər danışqlar gedəcək. Ona qalsa, Rusiya və Gürcüstanla delimitasiyamız illər alıb. Elə bu səbəbdən razılıq əldə edildi ki, delimitasiya işi sülh mətnindən çıxarılın. Həmçinin, burada bir razılaşma da var - delimitasiya edilən ərazilərdən avropalı müşahidəçilər çıxarılacaq. O zaman, cənub sərhədi boyunca, sonra Gürcüstan istiqamətində müşahidə missiyasının getməsinə tələb etməliyik. Halbuki Avropa İttifaqı bu missiyanın daha iki il qalmasına qərar verib. Belə çıxır ki, delimitasiya işləri bu müddətdə yekunlaşmayacaq. Hər bir halda, əgər Rusiyanın əlində bizdə olmayan hansısa mühüm sənədlər, xəritələr varsa, təqdim etsin, işimizi inkişaf etdirək”.

□ Analitik şöbə

Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan və Xocalı cəlladlarının son vaxtlar hərbi ritorikası artırdığı müşahidə edilir. Baş nazir Ermənistan silahlı qüvvələrinin yaradılmasının ildönümündə çıxışı zamanı da bu ritorikası davam etdirib.

Ermənistanın sabiq müdafiə naziri, Xocalı hərbi canisi Seyran Ohanyanın isə sınıq-salxaq erməni ordusunu "tərifləmək"dən dili qabar olub. Sabiq müdafiə naziri indi də sayıqlayıb ki, Ermənistan ordusu "çox güclüdür" və məğlub deyil. Onun sözlərinə görə, əgər Ermənistan hökuməti ciddi şəkildə məşğul olarsa, nəticə əldə edə bilərlər. "Sülh ordusu müharibəyə hazırlaşan ordudur", - revanşist erməni bildirib.

Yada salmaq ki, 2-ci Qarabağ müharibəsində "Ohanyan səddi" adlanan istehkamlar qəhrəman Ordumuz tərəfindən darmadağın edilib. İşğalçı qüvvələrin 30 il yaratdığı təmas xətti 5 ildir aradan qalıb. Di gəl, Ohanyan hələ də çərənleyir. Ohanyan tipli radikal-revanşistlərin müharibə çağırışları səngimək bilmir.

Vaxtilə Qarabağda terrorçuların təşkil etdiyi qondarma "özünümüdafiə dəstəsi"nin "1-ci ordu komandanı" olmuş Arkadi Karapetyan isə iddia edib ki, onların hər şeyə gücü çatırsa, kiçik dövlət olmağımız əsas səbəb olmayacaq. Qarabağı da geri alacağıq, hələ Qərbi Ermənistanı da", - deyər başından yekə iddia səsləndirib. Bu xəstə təfəkkürlü hərbi canilərin könlündən yenə qırılmaq, "dəmir qapaz" yemek keçir. 44 günlük müharibə zamanı siçan deşiyi axtaran və canlarını güclə qurtaran separatçılar görünür, yenidən başlarının ezilməsini arzulayırlar.

Ermənistanda müharibə çağırışları və revanş ehval-ruhiyyəsi nədən qaynaqlanır? Erməni xalqı bu populist fikirlərə qoşulurmu? Nəzərə alaq ki, Kəlbəcər sərhəddə xəndəklər qazır, şərti sərhəddə vaxtaşırı atəşkəsi pozurlar, bölgəyə avropalı "casus" şəbəkəsini cəlb etməklə hərbi eskalasiya riskləri yaradan gərginliyə səbəb olur, eləcə də hücum silahları alırlar, o zaman yuxarıdakı çıxışlar Ermənistanda hansı hazırlıqlardan xəbər verir? Hərçənd həyasızcasına Azərbaycanı hücumu hazırlaşmaqda ittiham edən ritorikaya da rast gəlmək olur.

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Seyran Ohanyan və onun kimi canilər Ermənistanda faşist "Qarabağ klanı"nı gücləndirməyə çalışırlar: "Pafoslu çıxışlar edərək əhalidə ruh yüksəkliyi yaratmaq və öz ətraflarında cəmləşdirmək istəyirlər. Seyran Ohanyan və onunla bağlı olan keçmiş hərbiçilərin ekseriyyəti Rusiyanın göstərişi ilə hərəkət edirlər. Onlar həmişə Rusiyaya bağlı olublar və Rusiyadan gələn emrləri icra ediblər. İndi ola bilsin ki, onla-

"Ohanyan xətti" cəhənnəmlilik oldu, qalır ohanyanlar - "Dəmir yumruq" xiffəti

Ermənistanda faşizm yenidən baş qaldırır; hərbi və siyasi ekspertlərə görə, əgər revanşa başlasalar, bu dəfə 44 günlük müharibədə olduğundan qat-qat ağır bədəl ödəyəcəklər

timalı azdır: "Amma bu, təbiidir ki, normal təfəkkürü olan hər bir insanın gəldiyi qənaətlərdir. Qüvvələr nisbəti ortada, iqtisadi güc ortada, insan potensialı yenə ortada. Və təbiidir ki, bu vəziyyətdə ağılı başında olan dövlət və onun rəhbərliyi hərbi əməliyyatlara başlamağa cəsarət etməməlidir. Çünki bu müharibənin nəticəsi 44 günlük müharibədə olduğundan qat-qat ağır ola bilər. Ancaq biz normal təfəkkürlü insanlardan danışırıq, son illərin hadisəsi göstərir ki, Ermənistan rəhbərliyini və erməniləri normal təfəkkürlü saymaq qeyri-mümkündür. Bu səbəbdən onlardan hər cür ağılsız addım da gözləmək olar. Biz bu cür ağılsız addımlara hazır olmalıyıq".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

rın yenidən aktivləşməsində Rusiyadan gələn təlimat da rol oynayır. Bu gün də Ermənistan ordusunun tərkibində "Qarabağ klanı"nın təmsilçiləri, Rusiyaya işləyən zabitlər kifayət qədər qalır. Qarabağdakı separatçı terrorçu rejim çökdürüldükdən sonra onların təbəçiliyində olan silahlı birləşmələrin qalıqlarını Ermənistan ordusuna cəlb ediblər. Seyran Ohanyan həmin qüvvələri gücləndirməyi və onlardan "güclü ordu" yaradılmasını mümkün sayır. Ancaq unudur ki, haqqında tərif və ümidli fikirlər səsləndirdiyi "ordu"nun başını Azərbaycan ordusu elə əzib çətin bir daha dirçələ bilsin".

R.Məhərrəmov qeyd etdi ki, bu gün Ermənistan ordusunun real durumu deyilənlərdən çox uzaqdır: "Ona həftə ən böyük orduya və maliyyə gücünə malik ABŞ tərəfindən, Fransa, Hindistan tərəfindən dəstək verilsə də Azərbaycan ordusunun səviyyəsində qalması mümkün deyil. Azərbaycan ordusu 70-80 faiz Türk-NATO ordusu sistemə keçib. Ermənistan ordusunun bizim ordunun qarşısında duruş gətirməsi ehtimalı yoxdur".

Ekspert həmçinin hesab edir ki, Seyran Ohanyanın və "Qarabağ klanı"nın tör-töküntülərinin verdikləri bəyanatlar həm də Nikol Paşinyana qarşıdır: "Ermənistan daxilindəki faşistlər baş qaldırırlar, aranı qarışdırmaq istəyirlər. Ermənistan ordusunun içərisindəki Qarabağ klanının tör-töküntüləri, Rusiyada bəzi qüvvələrin havadarlıq etdiyi yüksək rütbəli zabitlər,

hərbiçilər Azərbaycana qarşı təxribatlar törədə bilərlər. Belə bir təxribatlar həyata keçirilərsə Azərbaycan ordusu ən sərt cavab tədbiri görə bilər və bizi hədəfə alan nöqtələr nəzarətimiz altına alına və şərti sərhəddə bufer zona yaradıla bilər".

Siyasi ekspert Abutalıb Səmədov isə bildirdi ki, Seyran Ohanyan və Arkadi Karapetyan kimilərinin söylədiyi "cəsarətli" fikirlər erməni cəmiyyətinin hazırda yaşadığı çox ciddi ruh düşkünlüyü ilə bağlıdır: "Böyük məğlubiyyətlər yaşamış erməni xalqı artıq realıqları anlamağa başlayıb və dövlətinin nə qədər zəif, nə qədər gücsüz olduğunu anlaşıb. Belə məqamlarda bu cür ohanyanlar, karapetyanlar ortaya çıxır, əhalinin nisbətən hazırlıqsız hissəsini döyüşkən bəyanatlarla öz tərəfinə çəkməyə, özlərindən xilaskar obrazı düzəltməyə çalışırlar. Ancaq bir şey aydındır ki, erməni xalqı artıq nəyə qadir olduğunu yaxşı bilir və bu səbəbdən də ruh düşkünlüyü yaşayır. Əgər erməni xalqı qələbəyə inansaydı, öz gücünə güvənsəydi, 44 günlük müharibədəki dəhşətli məğlubiyyətdən sonra Nikol Paşinyanın partiyasına səs verməzdi, onu hakimiyyətdə saxlamazdı. Bu onun göstəricisidir ki, ermənilər Ermənistan dövlətinin nə qədər zəif, gücsüz olduğunu və məğlubiyyətin də ədalətli, obyektiv nəticə olduğunu başa düşür".

A.Səmədovun sözlərinə görə, Ermənistanın Fransadan, Hindistandan aldığı hücum silahları ona Azərbayca-

na qarşı uğurlu hərbi əməliyyatlar aparmaq imkanı verməyəcək: "Bunun üçün çox ciddi savada, ağıla ehtiyac yoxdur. Rəqəmlər ortadadır, Azərbaycanın hərbi büdcəsi Ermənistanın hərbi büdcəsindən 3 dəfə artıqdır. Azərbaycanın Ermənistandan fərqli olaraq daha müasir silahları almaq imkanı var və silah alacağı ölkələr də kifayət qədər çoxdur. Bu səbəbdən Ermənistanın silahlanması daha çox daxili auditoriyanı ürəkləndirməyə, gələcək ittihamlara cavab hazırlamağa yönəlmiş addımlardır-mən əlimdən gələni elədim, ancaq gücümüz bu qədərdir demək üçün indidən hazırlıq gedir".

Ekspertin fikrincə, Avropa İttifaqı müşahidəçilərinin bölgədə yerləşdirilməsi daha çox Ermənistan hökumətinin hərbi əməliyyatlardan qorxması ilə bağlıdır: "Ümid edirlər ki, bəlkə gələcəkdə, yaxud yaxın vaxtlarda bu müşahidəçilər Ermənistanı hərbi əməliyyatlardan qoruya bilər. Hərçənd ki, Azərbaycanın belə bir düşüncəsi yoxdur və dəfələrlə bəyan edilib ki, Azərbaycan Zəngəzurda hərbi müdaxilə etmək fikrində deyil. Ancaq yenə də Ermənistanda o qorxu qalır və qorxu erməniləri müxtəlif addımlar atmağa, xəndəklər qazmağa, avropalı "casus şəbəkəsi"ni sərhəddə yerləşdirməyə və digər hərəkətlərə sövq eləyir".

Siyasi ekspert hesab edir ki, Ermənistandakı revanşist klan baş qaldırmağa çalışsa da, Azərbaycana qarşı hansısa hərbi əməliyyatlara hazırlaşacağı və addım atacağı eh-

Makron erməni revanşizmini dəstəkləyir

Fransa birmənalı şəkildə Ermənistanı dəstəklədiyini, o cümlədən hərbi cəhətdən silahlandıracağını bəyan edir və bu mövqedə dəyişikliyə olmayacağını bildirir. Bir neçə gün öncə Robert Köçeryan, Seyran Ohanyan deyib ki, Ermənistan ordusu bərpa olunmalıdır. Belə olan halda Fransa erməni revanşizmini dəstəkləyir.

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu fikirləri Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin sədri Fərid Şəfiyev jurnalistlərə açıqlamasında bildirib. F.Şəfiyev mövcud geosiyasi şəraitdə Fransa-Azərbaycan münasibətlərinin 2025-ci ildə inkişafını da şərh edib: "Əsas məsələ sülh sazişinin imzalanması ilə bağlı inkişafın olub-olmamasıdır. Bəzi məsələlərdə irəliləyiş olmadığı üçün konkret proqnoz vermək çətindir. Bir çox məsələ Donald Trampın siyasətindən, Rusiya-Ukrayna müharibəsinin gedişatından asılıdır. Rusiya və Qərb arasında hər hansı razılaşma imzalanacağı? Trampın yenidən hakimiyyətə gəlməsi nikbinlik yaratmışdı, amma mən o qədər də nikbin deyiləm. Fundamental problemlər var. Rusiya təkcə ərazi iddiaları irəli sürmür, həm də əldə etdiyi əraziləri rəsmiləşdirmək istəyir. Heç bir Ukrayna lideri buna imkan verməyəcək. Real çıxış yolu dondurulmuş status əldə olunmasıdır. Görünən odur ki, Rusiya bununla razılaşmır. Bütün bunları nəzərə alsaq, bizim əlaqələrimiz gərginləşə bilər". Fərid Şəfiyev vurğulayıb ki, Azərbaycan Prezidenti bəlləşdirilmiş siyasət aparır: "Azərbaycanda iqtisadi və sosial cəhətdən sabitlik var. Ölkəmiz üçün əsas təhdid dini zəmində, cənub tərəfdən gələn məsələlərdir. İkincisi məsələ isə neftdən asılılıqdan tamamilə xilas olmaqdır. Bu, 20-30 ildən sonra iqtisadi problemdən daha çox milli təhlükəsizlik probleminə çevrilə bilər".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Bu il yanvarın 1-nə Azərbaycanda vaxtı keçmiş kreditlərin məbləği 449,1 milyon manat təşkil edib. “Yeni Məsavat” Azərbaycan Mərkəzi Bankının məlumatlarına əsasən xəbər verir ki, bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2,6 faiz çoxdur - həmin vaxt problemli kreditlərin həcmi 437,8 milyon manat təşkil etmişdi.

Məlumatla görə, 2024-cü il yanvarın 1-nə vaxtı keçmiş kreditlərin ümumi kredit portfelində xüsusi çəkisi 1,5 faiz təşkil edib. Ümumi kredit portfelində problemli kreditlərin payının azalması portfelin özünün həcmindəki artımla bağlıdır. Belə ki, 2025-ci ilin 1 yanvarında Azərbaycanda bütün mənbələrdən (banklar, bank olmayan kredit təşkilatları, kredit itti-faqları) kredit qoyuluşlarının

Azərbaycanda problemli kreditlər artacaq? - Sərh

İqtisadçı ekspertlər yaxın müddət üçün depozit və kredit faizləri ilə bağlı problemlər haqda

ümumi həcmi 29 milyard 288,2 milyon manat təşkil edib. Bu, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 5 milyard 309,1 milyon manat və ya 22,1 faiz çoxdur. Ölkədə ən çox artım ev təsərrüfatlarına verilən kreditlərdədir. 2024-cü ilin əvvəlində 14 milyard manat olan bu kreditlər 2025-ci ilin əvvəlində 17 milyard 31 milyon manata yüksəlib.

Ayrı götürdükdə, 2024-cü ildə bankların kredit portfeli 4 milyard 294,7 milyon manat artıb. Bu artımın böyük hissəsi biznes kreditlərindən (2 milyard 170,4 milyon manat), istehlak kreditlərindən (1 milyard 508 milyon manat) və ipoteka kreditlərindən (616,4 milyon manat) əldə edilib. Ötən il ərzində banklar istehlak kreditlərini 18,2 faiz artıraraq 14 milyard 787 milyon manata çatdırıblar.

Qeyd edək ki, 2015-2016-cı illərdəki devalvasiya nəticəsində yaranan problemli kredit böhranından sonra Azərbaycanda belə kreditlərin həcmi, demək olar ki, hər il azalıb. Buna görə də ötən il artımın qeydə alınması müzakirələrə səbəb olub.

Mərkəzi Bankın açıqladığı statistikadan aydın olur ki, ötən il problemli kreditlərlə yanaşı, istehlak kreditlərinin faizlərində də artım qeydə alınıb. Belə ki, 2025-ci il 1 yanvar tarixinə istehlak kreditlərinin milli valyutada, orta faiz dərəcəsi - kredit kartı vasitəsilə verilən kreditlər üzrə 26 faiz, məişət avadanlıqlarının alınması ilə bağlı olan kreditlər üzrə 25 faiz, yaşayış sahəsinin təmiri ilə bağlı olan kreditlər üzrə 16 faiz, avtomobil kreditləri üzrə 10 faiz və digər istehlak kreditləri üz-

rə 20 faiz təşkil edib. Bu isə o deməkdir ki, illik müqayisədə istehlak kreditlərinin milli valyutada orta faiz dərəcəsi - yaşayış sahəsinin təmiri ilə bağlı olan kreditlər və avtomobil kreditləri 1 faiz bəndi azalıb, kredit kartı vasitəsi ilə verilən kreditlərdə 2 faiz bəndi, digər istehlak kreditlərində isə 3 faiz bəndi artıb. Bu dövrdə məişət avadanlıqlarının alınması ilə bağlı olan kreditlərin faizi dəyişməyib.

Bank olmayan kredit təşkilatları (BOKT) tərəfindən verilən istehlak kreditləri üzrə orta faiz dərəcəsi isə 35 faiz təşkil edib. Bu faiz dərəcəsi gündəlik (qısamüddətli), yaşayış sahəsinin alınması və tikintisinə verilmiş kreditlərə aid edilmir.

Istehlak kreditlərinin faizlərindəki artım ölkə üzrə bankların faiz gəlirlərində artıma mühüm təsir edib. Belə ki, 2025-ci il yanvarın 1-nə Azərbaycan banklarının faiz gəlirləri 3 milyard 969,8 milyon manat olub. Həmin göstərici ötən ilin dekabrın 1-nə olan dövr ilə müqayisədə 371,2 milyon manat və ya 10 faiz, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 476,9 milyon manat və ya 14 faiz çoxdur. 2024-cü il yanvarın 1-nə Azərbaycan banklarının faiz gəlirləri 3 milyard 492,9 milyon manat olmuşdu.

Bank sahəsi üzrə mütəxəssis Əkrəm Həsənovun “Yeni Məsavat”a dediyinə görə, problemli kreditlərin artmasının bir neçə səbəbi var: “Birinci səbəb odur ki, kreditlərin həcmi artıb. Yeni verilən kreditlər artırsa, risklər də artır. İkinci və mənim fikrimcə, daha real səbəb ölkədə iqtisadi vəziyyətin pisləşməsi, biznesin, əhəlinin ödəniş qa-

biliyyətinin aşağı düşməsidir. İnflyasiya gedir, xərclər artır, gəlirlərin artımı bunlardan zəif olduğuna görə əhəlinin və biznesin borc qaytarmaq imkanları məhduqlaşır”.

Ə.Həsənova görə, problemli kreditlərin həcmindəki artım daha da sürətlənəcək: “Çünki iqtisadi vəziyyətin yaxşılaşması üçün şərtlər yoxdur. Bu şəraitdə aldığı krediti qaytarmaq imkanlarını itirənlərin sayı çoxalacaq. Bunun qarşısını bir neçə yolla almaq olar: birincisi, kredit şərtlərini ağırlaşdırmaqdır. Buna gedilməsini real saymıram, çünki kreditləşmənin azalması iqtisadi aktivliyi daha da aşağı salacaq. Bu səbəbdən də düşünürəm ki, ikinci variantı seçəcəklər - Mərkəzi Bank tərəfindən nəzarətin gücləndirilməsi”.

İqtisadçı Eldəniz Əmirovun sözlərinə görə, problemli kreditlərin həcmindəki artımın təhlükəli hesab edib-etməmək fərqli yanaşmalardan irəli gəlir: “2023-cü ilin sonunda ölkədə kredit portfelinin həcmi 23 milyard 979 milyon manat, problemli kreditlərin həcmi isə 437 milyon manat - yeni ümumi portfelin 1,8 faizini təşkil edib. 2024-cü ilin sonuna kredit portfelinin həcmi rekord səviyyəyə çatıb. Buna görə də problemli kreditlərin həcmi artsa da, onun ümumi portfeldə çəkisi azalıb. 2020-ci ilin yanvarında problemli kreditlərin həcmi 1 milyard 386 milyon manat, 2021-ci ildə 921 milyon manat, 2022-ci ilin yanvarında 706 milyon manat olub. Yeni son illərdə həm problemli kreditlərin real həcmi azalıb, həm də onun ümumi portfeldə payı. Bu baxımdan problemli kreditlərin indiki həcmi, hətta artım

olsa belə, təhlükəli səviyyədə deyil, sistem üçün hər hansı təhdid formalaşdırmır”.

Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, Azərbaycanda istehlak kreditlərinin faizlərində artım da qeydə alınmaqdadır. Əksər mütəxəssislər bu artımın əsas səbəbi kimi cəlb olunan depozitlərin faizlərinin yüksəlməsini göstərir. “AccessBank”ın İdarə Heyətinin sədri Davit Tsiklaurinin dediyinə görə, bankların depozitlər üzrə xərcləri xeyli artıb və xərclərin nəzərəcarpacaq dərəcədə artması iri banklar üçün likvidlik məsələsini gündəmə gətirib: “Hazırda illik depozit üçün təxminən 12 faiz gəlir təklif edilir. Halbuki bir il əvvəl bu rəqəm təxminən 9-10 faiz idi. Əlavə vəsait cəlb etmək üçün banklar depozit faizlərini artırırlar və bu da onların xeyrinə oldu”.

Davit Tsiklauri qeyd edib ki, müştərilər əvvəllər daha yüksək faiz əldə etmək üçün kiçik banklara üz tuturdularsa, indi əmanətlərini daha çox iri banklarda cəmləyirlər: “Hal-hazırda demək olar ki, bütün bazar 12 faiz təklif edir və bu, artıq standart hala çevrilib. Bir neçə il əvvəl iri bankların belə rəqabətli depozit faizləri təklif edəcəyini təsəvvür belə etməzdim, amma bu, indi reallıqdır”.

İdarə Heyətinin sədri bu amilə əsasən bahalı depozitləri xarici borclanma ilə əvəz etməyə üstünlük verdiklərini vurğulayıb: “Depozitləri tamamilə xarici maliyyələşmə ilə əvəz etməsək də, balansımızda daha uzunmüddətli maliyyə mənbələrinə yer ayırmışıq. Xarici borclanma, adətən, 3-5 illik müddətdə olur, halbuki depozitlərin əksəriyyəti 12-18 aylıqdır. Bu isə maliyyə strukturumuzu daha sabit və etibarlı edir”.

Bank rəhbərinə görə, depozit faizlərinin aşağı salınması gözlənilir: “Qısamüddətli dövrdə, yəni bu il depozit faizlərinin azalmasını gözləmirəm. Bunun əsas səbəbi likvidlik ehtiyacının davam etməsidir”.

O bildirib ki, ölkə banklarının çoxu keçən il ərzində 20-25 faiz artım göstərib: “Mən bu artım tendensiyasının davam edəcəyini, ümumi sektor üzrə ən azı 15-20 faiz artım olacağını gözləyirəm. Geosiyasi baxımdan dəyişkən bir regionda yerləşməsinə baxmayaraq Azərbaycan iq-

tisadiyyatı nisbətən güclüdür. Məsələn, bəzi yaxın qonşuların iqtisadiyyatları real ifadədə 7-9 faiz böyüyüb. Belə bir performans həm Azərbaycana, həm də qonşu ölkələrə müsbət təsir edir. Çünki bəzi sektorlar ölkələr

arasında, xüsusən də logistika, ticarət, əmtəə bazarlarında bir-biri ilə əlaqəlidir. Məsələn, Azərbaycanın qeyri-neft iqtisadiyyatı COVID-dən sonrakı yavaşlamadan sonra hər il ardıcıl olaraq orta təqvimli faizlə genişlənir və əgər bu iqtisadiyyat real ifadədə illik 4-5 faiz artmağa davam edərsə, bankların nominal ifadədə asanlıqla 15 faiz artım göstərə biləcəyini düşünürəm. Belə bir artımla banklar kredit fəaliyyətlərini dəstəkləmək üçün əlavə likvidliyə ehtiyac duymağa davam edəcək”.

Bank sədri vurğulayıb ki, yerli valyuta likvidliyinin çatışmazlığı davam edərsə, depozit faizlərinin daha da artması mümkündür (APAEkomoniks).

Göründüyü kimi, yaxın dövrdə ölkədə depozit faizlərinin, onlara səbəb kredit faizlərinin yüksəlməsi gözlənilir. Bu isə problemli kreditlərin artımını daha da sürətləndirə bilər.

□ **Dünya SAKIT,**
“Yeni Məsavat”

Xoşxassəli beyin şişlərinin əməliyyatı da pulsuz olacaq

Beyin şişləri beyindəki toxuma, sinir, qışa və damarlardan, eləcə də beyin endokrin və limfatik strukturlarından inkişaf edən yənitörəmələrdir. Bu şişlər xoşxassəli və bədxassəli olmaqla müxtəlif xüsusiyyətlərə malik ola bilər.

Xoşxassəli beyin şişlərinin müayinə və cərrahi müalicəsi icbari tibbi sığorta ilə qarşılır. Ötən il ərzində Xidmətlər Zərfi çərçivəsində 450-dən çox xoşxassəli beyin şişinin çıxarılması əməliyyatı icra olunub.

Xoşxassəli şişlər ləng inkişaf edir və orqanizmin digər hissələrinə yayılmırlar (metastaz vermirlər). Lakin ətraf toxumalara təzyiq göstərərək nəticədə nevroloji və şişin yerləşməsinə aid simptomlar əmələ gətirir və müəyyən ölçülərə çatdıqda həyatı təhlükə yaratmağa başlayırlar. Beyin şişləri baş ağrısı, nitqin pozulması, yaddaş itkisi, görmə və eşitmə problemləri, başgicəllənmə, əl və ayaqlarda keyimə, hərəkətin çətinləşməsi, ürəkbulanma və ya qusma kimi simptomlarla müşahidə olunurlar.

Xəstəliyin diaqnostika və müalicəsi nevropatoloq və neyrocərrah tərəfindən aparılır. Pasiyentin şikayətlərinə əsasən həkim təyinatı ilə tələb olunan müayinələr icra edilir. Beyin şişlərinin aşkarlanması və müalicəsi üçün lazım olan ixtisaslı həkim müayinəsi, MRT, kontrastlı MRT, KT, Exo-EQ, EEG, laborator analizlər, digər müayinələr və cərrahi əməliyyat icbari tibbi sığorta hesabına qarşılır.

Əsas müalicə üsulu kimi isə cərrahiyyəyə üz tutulur. İcra edilən cərrahi əməliyyat, stasionarda yatış zamanı istifadə edilən dərman, tibbi sərf və anesteziya, qidalanma, biopsiya və patohistoloji müayinələr icbari tibbi sığorta təminatına daxildir.

İcbari tibbi sığorta ilə sözügedən tibbi xidmətlər tibbi göstəriş və həkim təyinatı əsasında TƏBİB-in tabeliyindəki dövlət tibb müəssisələrində və göndəriş əsasında İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin müqaviləli tibb müəssisələrində (özlə müvafiq dövlət orqanlarının tabeliyindəki) icra olunur.

Məlumat üçün bildirək ki, beyin və digər lokalizasiyalı şişlərin inkişafı radiasiya, müxtəlif toksiki maddələrin təsiri, ətraf mühitin əhəmiyyətli dərəcədə çirklənməsi, genetik faktorlar, immun sisteminin zəifləməsi və s. ilə əlaqələndirilir. Beyin şişlərinin xüsusi profilaktik tədbirləri olmasa da, erkən diaqnoz xəstələrin sağalma şansını yüksəldir. Bu səbəbdən şübhəli simptomlar müşahidə olunarsa, vaxtında həkimə müraciət etmək çox vacibdir./Milli.Az/

“Ermənistan-Azərbaycan sərhədinin demarkasiyası və tərəflər arasında sülh sazişinə hazırlıq Cənubi Qafqazda qeyri-sabitliyin aradan qaldırılması yolundakı addımların mərkəzi aspekti olaraq qalır”.

Bunu keçirdiyi brifinq zamanı Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının (KTMT) Mərkəzləşdirilmiş Qərargahının rəisi Andrey Serdyukov deyib. “Qərb ölkələrinin Cənubi Qafqazda öz nüfuzunu möhkəmləndirmək cəhdləri bölgədə gərginliyə səbəb olur”, - Qərargah rəisi əlavə edib.

“Hərparak” nəşri isə yazıb ki, Marqara və Ani-Pemziysk rayonlarında Rusiya sərhədçilərinin tərkibində xidmət edən erməni sərhədçilər artıq yeni iş axtarırlar. Nəşrin iddiasına görə, rus sərhədçilərinin sözügedən ərazidən çıxarılması gündəmdədir və birgə imzalanmış sazişə uyğun olaraq, ABŞ sərhədçilərindən ibarət qrup fevralda Ermənistanla gələcək: “Bu o deməkdir ki, Ermənistan-Türkiyə və Ermənistan-İran sərhədlərində gömrük və sərhəd nəzarəti amerikalı mütəxəssislər tərəfindən həyata keçiriləcək. Qonşu İranın buna necə reaksiya verəcəyini avropalı müşahidəçilərin fəaliyyətinə verdiyi reaksiyalarla qiymətləndirmək olar. Tehran hesab edir ki, Ermənistan İrana qarşı kəşfiyyat məlumatları toplamaq üçün öz ərazisini Qərbə verir”.

KTMT-nin Güney Qafqazla bağlı xəbərdarlığı nəyin anonsudur? Ermənistanın bölgəyə avropalı və amerikalı qüvvələri yerləşdirməsi yeni münaqişəyə gətirib çıxara bilərmi?

Yada salmaq ki, Avropa İttifaqı (Aİ) ölkələrinin səfirləri Brüsseldə qurumun Ermənistandakı müşahidəçi missiyasının müddətini daha iki il (2027, fevral) uzadılması barədə qərar qəbul ediblər.

Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalı “Yeni Məşavət”ə bildirdi ki, hal-hazırda İrəvan üzərindən Cənubi Qafqaz regionunda gərgin geosiyasi rəqabət gedir: “Rəsmi Brüssel və Vaşinqton öz maraqları kontekstində Ermənistandan plasdarm kimi istifadə edir. Onların əsas niyyəti Ermənistanla hərbi qüvvələr yerləşdirməklə Rusiyanı bölgədən çıxartmaq və İranla Türkiyə sərhədində nəzarəti ələ keçirməkdir. Aydın ki, Aİ missiyası və ABŞ sərhədçilərinin gələcək fəaliyyəti casusluq, kəşfiyyat, agentura və militarist məzmunlu işlər toplusundan ibarət olacaq. Artıq Avropa İtti-

si, İran XİN başçısı Abbas Araçqinin bu təhdidi qeyri-real hesab etməsi onu göstərir ki, ABŞ və İran arasında hansısa gizli sövdələşmə ola bilər. Ümumiyyətlə İranın mövqeyi onu göstərir ki, o, Cənubi Qafqaz mövzusunda Rusiya ilə həmfikir deyil. Görünən odur ki, Qərbin Cənubi Qafqazda möhkəmlənmək cəhdi bölgədə sadəcə Rusiya tərəfindən narahatlıqla qarşılanır və bunun ən bariz göstəricisi Rusiya və KTMT rəsmilərinin bəyanatlarıdır. Lakin burada əlavə bir qeyd etməliyik ki, Qərb regional kommunikasiyaları dövlətlərin suveren hüquqları prinsipi çərçivəsində aç-

“Rus NATO-su”ndan İrəvana xəbərdarlıq

Ermənistan Qafqazı “barıt çəlləyi”nə çevirir

faqi missiyası yeni mandatında hərbi texnikalar və silah sursatla təmin ediləcək. Bu isə “binokl diplomatiyası”nın fərqli müstəviyə keçid etdiyinə sübutdur. Bütün bunlar Avropa İttifaqının Cənubi Qafqazda yalnız siyasi deyil, həm də hərbi cəhətdən möhkəmləmək niyyətindən xəbər verir”.

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov bu prosesin daha çox sülh sazişini uzatmağa hesablandığını düşünür: “Aİ və Ermənistan həmin razılaşmanı dəfələrlə pozaraq faktiki olaraq Azərbaycanın təhlükəsizliyinə təhdid yaradan addımları atmaqda davam edir. Sözü gedən missiya təəssüf ki, Azərbaycana qarşı casusluq etməklə və birtərəfli mövqe tutmaqla öz mandatından tamamilə uzaqlaşmış. Bu isə təbii olaraq həm region ölkələrinin, həm də Azərbaycanın ciddi etirazı ilə qarşılanıb. Ermənistan təkcə bununla kifayətlənməyib bölgəyə ABŞ-ı fəal şəkildə cəlb etməkdədir. Birləşmiş Ştatlarda imzalanmış strateji müttəfiqlik sazişinə uyğun olaraq Ermənistanın bir sıra sərhəd bölgəsində ABŞ hərbiçilərinin yerləşdirilməsi eskalasiya riskini artırır. Bu həm də gələcəkdə regiona nəzarət uğrunda rəqabət aparacaq. Artıq Avropa İtti-

etməklə nəticələnə bilər. Hadisələrin axarı onu deməyə əsas verir ki, Cənubi Qafqaz İrəvanın yanlış və təxribatçı xarici siyasəti sayəsində hərbi poliqona çevrilə bilər. Artıq Moskva bezi xəbərdarlıqlarını etməkdədir. Rusiyanın dominantlığı altında olan KTMT-nin Ermənistanda hərbi mövcudluğunu seyrçi mövqedə izləyəcəyini düşünmək sadəlövlük olardı. Paşinyan iqtidarı baxmayaraq ki, ehtiyatlı davranaraq Rusiyanı hiddətləndirmədən məqsədinə çatmağa çalışır. Tədricən Rusiyanın yerini Qərblə doldurmaq və özünə yeni təhlükəsizlik çətri yaratmağa çalışır. Ancaq Qərbin siyasətində buna nail olacağı inandırıcı görünür. Ermənistanı öz yaratdığı forpost dövləti Moskvanın asanlıqla Qərbə verəcəyi absurd səslənir. İrəvan KTMT-dən inciyib və narazılığını da dəfələrlə açıq şəkildə ifadə edib. Ancaq qurumdan çıxmağa risk etmir. Bir-birinə qarşı duran hərbi güclərlə balans yaratmaq indiki dövrdə faktiki mümkün deyil. Ermənistan hazırda özünü labirintə salıb. Həmin labirintdən isə, mənəcə Azərbaycanla və Türkiyə ilə münasibətləri normallaşdırmaqla, həmçinin sülh sazişinin bağlanması ilə çıxıb olar”.

Beynəlxalq münasibət-

lər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadənin sözlərinə görə, Cənubi Qafqazda regional kommunikasiyaların açılması və bu kommunikasiyalar üzərində Rusiyanın nəzarət rolunun aradan qaldırılması Qərb üçün həyati əhəmiyyət daşıyır: “Bu, sadəcə global Şərq-Qərb dəhlizindən Avropanın və ABŞ-ın öz payına düşəni almaq deyil, daha böyük məna daşıyaraq Qərbin bölgəyə daha rahat yerləşməsinə özündə ehtiva edir. Avropa onsuz da “sərhəd nəzarət missiyası” (EUMA) adı altında bölgədə 2023-cü ilin yanvarından etibarən təmsil olunur. Buradan Rusiya sərhədçilərinin çıxarılması, əvəzinə Ermənistan-Türkiyə sərhəddinə ABŞ sərhədçilərinin yerləşdirilməsi prosesin məntiqi davamı olub, həmçinin imzalanan müqavilənin reallaşdırılmasıdır. Xatırlayaq ki, ötən ilin sonunda, daha dəqiq 30 dekabrda Rusiya sərhədçiləri Ermənistan-İran sərhədindən də çıxmışdılar. Paşinyan bəyan etmişdi ki, Ağarak-Nurdüz sərhəd keçid məntəqəsində fəaliyyət artıq sadəcə Ermənistan sərhədçiləri tərəfindən təşkil olunacaq. 14 yanvar müqaviləsindən sonra bəlli oldu ki, Ermənistan-İran sərhədində də

amerikanlar gələcək. Lakin biz nə ABŞ-Ermənistan strateji tərəfdaşlıq sazişindən sonra İrandan sərt reaksiya görmədik, nə də indi bu sərhəddə amerikalıların yerləşməsi ilə bağlı xəbərdər. Ermənistan XİN müavini bu günlərdə açıqlama verdi ki, İran tərəfi ABŞ-ın sərhəd nəzarəti üzrə işçi qrupunun ölkəyə gəlməsinə hər hansı narahatlıq ifadə etməyib. Xüsusilə Tramp tərəfindən edilən, İran nüvə təsislərinin İsrail tərəfindən vurulması ilə bağlı xəbərdarlıqdan sonra da İranın buna sərt reaksiya verməmə-

maqda maraqlı olub, Azərbaycanın tələb etdiyi “maneəsiz hərəkət” prinsipinə əsaslanmayan şərtlər irəli sürür ki, bu, nəticə etibarilə Azərbaycan üçün qəbul edilməzdir. Məhz bu kontekstdə yanaşdıqda, Qərbin Ermənistanın əli ilə bölgəyə yerləşməsi, o cümlədən Qərbin Ermənistanı silahlandırması, regional kommunikasiyaların açılmasında Qərb layihəsinin ön plana çıxması milli maraqlarımızın həyata keçirilməsi üçün maneə adlandırılmalıdır”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Məşavət”

Zaxarovadan İrəvana xəbərdarlıq

Rəsmi İrəvanın öz xarici siyasət vektorunu müstəqil müəyyən etmək hüququ var.

Musavat.com-un məlumatına görə, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova həftəlik brifinqdə deyə deyib.

XİN sözcüsü əlavə edib ki, bu, suveren dövlətin hüququdur. Lakin o, həddindən artıq siyasiləşdirmədən, ağa-qaraya bölmədən belə qərarların praktiki tərəfini nəzərdən keçirməyə çağırıb.

Mariya Zaxarova deyib ki, Ermənistanla məxsus malları nə Avropada, nə də ABŞ-da gözəyən var:

“Gözləşəydik, onsuz da götürərdilər, razılaşmalısan. Problem nədir? Əgər bu qədər kömək etmək istəyirlərsə və mallar bu qədər əvəzolunmazdırsa, niyə götürmürlər? Onları indiyə qədər götürəcəkdilər!”

Zaxarova həmçinin bildirib ki, 2024-cü ildə Ermənistanın Avropa İttifaqı və ABŞ ilə ticarəti əhəmiyyətli dərəcədə azalıb, Rusiya ilə ticarət dövriyyəsinə təxminən 6 dəfə azdır.

Bəşəriyyət yeni peyda olan, mənşəyi tam bəlli olmayan virus və mikrobların əlində girinc qalıb. Müasir təbabət bir virusa qarşı əlac fikirləşib tapınca təzəsi peyda olur. Bu arada Hindistanda naməlum ölümcül xəstəlik qeydə alınıb və artıq 17 nəfərin ölümünə səbəb olub. Ümumilikdə 38 xəstəliyə yoluxma faktı qeydə alınıb. Yeni faktiki iki xəstədən biri həyatını itirib. Məlumatlara görə, xəstəliyin əsas simptomları hərarət, ürəkbulanma və zəiflikdir.

O da qeyd edilir ki, dünyasını dəyişənlərin hamısı beyin ödemindən əziyyət çəkiblər ki, bu da xəstəliyin əsas ağırlaşmalarından sayılır. Yeni söhbət yenə hansısa infeksiyon xəstəlik və onun beyin ödemi kimi ağır fəsadından gedir. Bu yeni mikroorqanizmdir?

“Rospotrebnadzor” (Rusiyanın İstehlakçıların Hüquqlarının Müdafiəsi və İnsan Rifahına Nəzarət üzrə Federal Xidməti) xəbər verib ki, xəstəliyin əlamətləri arasında qızdırma, ürəkbulanma və zəiflik var. Ölənlərdə beyin ödemi aşkar edilib. Araşdırmalar göstərib ki, xəstəlik toksinlər tərəfindən törədilib, lakin hansı toksinlər olduğu müəyyən edilməyib.

“Rospotrebnadzor” Hindistan Respublikasında naməlum etiologiyalı xəstəlik halları haqqında məlumatları izləyir. Qurumun müəssisələr

təlif üsullarıla həyata keçirilir. Belə ki, virusların yoluxdurduğu xəstələr üzərində klinik tədqiqatlar aparılır. Bu tədqiqatlar, virusların orqanizmə təsirini, simptomları, yayılma yollarını və hansı orqanlara təsir etdiyini müəyyən etməyə kömək edir. Bu cür tədqiqatlar, xəstəliyin əsas əlamətlərini aşkar etməyə və müalicə üsullarını tapmağa yönəldilir. Beynəlxalq və yerli səhiyyə təşkilatları da virusların yayılmasını izləyirlər. Virusların genetik materialını aşkar etmək üçün geniş istifadə edilən daha bir metod da PCR testləridir. Bu test, virusun DNA və ya RNA hissələrini aşkar edərək, infeksiyanın mövcud olub-olmadığını müəyyən edir. COVID-19 pandemiyası dövründə bu testlər xüsusilə populyar oldu və virusların təyini üçün əsas alətə çevrilib.

İki xəstədən biri ölür - Daha bir qorxulu infeksiya

İnfeksionist deyir ki, yeni peyda olan bu virus müxtəlif xəstəliklərin səbəbi ola bilər: “Onlar laboratoriyalarda yaradılır...”

etdiyi və necə qarşısını almağın mümkün olacağı qiymətləndirilir. Konkret bu xəstəliyin əlamətləri arasında qızdırma, ürəkbulanma və zəiflik kimi ümumi infeksiyon xəstəliklərə bənzər simptomlar var. Lakin ən ciddi əlamət, xəstələrin ölümünə səbəb olan beyin ödeminin (beyin şişməsi) aşkar edilməsi olub. Bu da xəstəliyin növbəti mərhələlərdə çox ciddi nevroloji problemlərə yol açdığını göstərir.

və A/H3N2 ştammları da geniş yayılmaqdadır. Həmçinin, insan metapneumovirusu (HMPV) kimi digər respirator viruslar da bəzi bölgələrdə yayılmaqdadır. Bu viruslardan qorumaq üçün bundan əvvəl riayət etdiyimiz tövsiyələrə əməl etməliyik. Əllərinizi tez-tez sabun və su ilə ən azı 20 saniyə boyunca yuyun. Əgər sabun və su əlçatan deyilsə, ən azı 60% spirt tərkibli əl dezinfeksiyaedici vasitələrdən is-

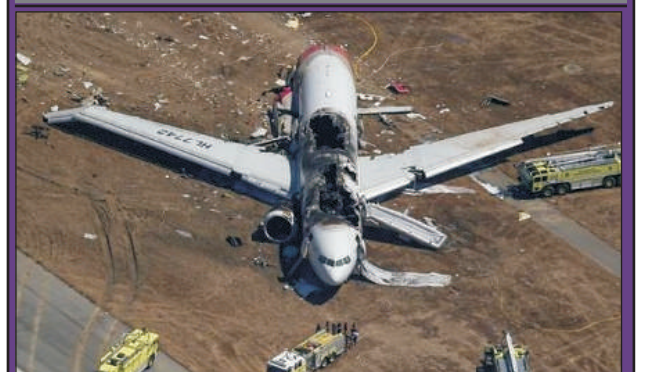
64 sayılı marşrutun 64 dərdi - Sərnişinlərin günahı nə...

“Neftçilər”dən Günəşli istiqamətində işləyən 64 sayılı marşruta minmək hələ vaxtında mənzil başına çatmaq anlamına gəlmir. Ona görə ki, hər həftə bu avtobuslardan biri yarı yolda xarab olub sıradan çıxır. Nəticədə sərnişinlər yolda həm əlavə vaxt itkisi ilə üzləşir, həm də iki dəfə ödəniş etməli olurlar. Əsəb-sinir itkisi isə öz yerində... Buna səbəb nədir, nasaz avtobuslar niyə xəttə buraxılır?

Mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışan nəqliyyat üzrə ekspert Elməddin Muradlı deyir ki, 2160 avtobus xəttə çıxır və onların hamısının yeniləndiyini demək mümkün deyil. “Onlardan minə yaxın avtobus nasaz vəziyyətdədir və istismara yararsızdır. Xətdən ona görə çıxarılmırlar ki, hazırda onları əvəz edəcək yeni avtobuslar yoxdur. Növbəti ildə Azərbaycanda illik 200-250 elektrikli avtobusun yığılması və istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur. Bu, yerli istehsal deyil, digər ölkələrdə istehsal edilən ehtiyat hissələrinin Azərbaycanda qurşadılmasıdır. Növbəti mərhələdə isə ehtiyat hissələrinin də Azərbaycanda istehsal edilməsi nəzərdə tutulur. Bu proses ən azı 5 il vaxt aparacaq. Bu müddətdə həm köhnə avtobusların sıradan çıxarılması nəzərdə tutulur, həm də yeni avtobuslar alınmalıdır. Bakı şəhərində təxminən 2800 avtobusa ehtiyac var.

1700 yeni avtobus almaq lazımdır. Dövlət proqramında elektrikli, ikinci versiya kimi isə sıxılmış qazla işləyən avtobuslara üstünlük verilir. Onların da qiyməti 300-500 min arasındadır, böyük vəsait lazımdır, çox qısa müddətdə həll etmək mümkün deyil. İlk fərsetdə 64 nömrəli avtobus kimi nəqliyyat vasitələri dəyişilməlidir”. Mövzu ilə bağlı Azərbaycan Yürüstü Nəqliyyat Agentliyindən açıqlama verilecəyi bildirildi.

■ Səhanə RƏHİMLİ,
“Yeni Müsavat”

Təyyarə qəzası: 40 nəfərin meyiti sudan çıxarıldı

Vaşinqtonda qəzaya uğrayan təyyarədə həlak olanlardan 40-nın cəsədi xilasedicilər tərəfindən Potomak çayından tapılıb. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə CBS telekanalı məlumat yayıb.

Xatırladaq ki, yanvarın 30-da Reyqan Milli Hava Limanı yaxınlığında sərnişin təyyarəsi və hərbi helikopter toqquşub. Təyyarədə 60 sərnişin və 4 ekipaj üzvü, helikopterlərdə isə 3 hərbiçinin olduğu bildirilir.

ABŞ Prezidenti Donald Tramp qəzanın helikopterin səhvi nəticəsində baş verdiyini, sağ qalanların olmadığını açıqlayıb.

■ “Yeni Müsavat”

şəbəkəsində laboratoriya bazası yaradılıb, təlim keçmiş mütəxəssislər var və aparıcı elmi təşkilatların istinad mərkəzləri fəaliyyət göstərir ki, bu da riskləri tez aşkar etməyə və əlavə tədbirlər görməyə imkan verir”, - deyə qurumdan bildirilib.

İnfeksionist Ayten Ziyadovanın “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, naməlum xəstəliyin yayılması haqda daha çox məlumat əldə etmək üçün viruslar və onların tədqiqat metodları barədə ətraflı məlumat vermək faydalı olar: “Xəstəliyin hansı virus tərəfindən törədildiyi hələ tam olaraq müəyyən edilməyə də, viruslar müxtəlif xəstəliklərin səbəbi ola bilər və bu mövzuda aparılan tədqiqatlar çox önəmlidir. Virusların tədqiqi, onları daha yaxşı anlamaq və müalicə yolları tapmaq üçün vacibdir. Bu tədqiqatlar müx-

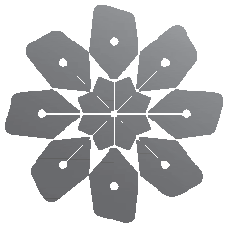
Həkimin sözlərinə görə, viruslar laboratoriyalarda yaradılır: “Virusların laboratoriya şəraitində yetişdirilməsi virus araşdırmalarında geniş istifadə olunan bir metoddur. Bu proses virusların hüceyrələrini çoxaltmaq və onların xüsusiyyətlərini, mutasiyalarını və reaksiya verdiyi dərmanları öyrənmək üçün istifadə edilir. Naməlum virus və ya xəstəlik müəyyən edildikdə bir neçə addım atılmalıdır. İlk növbədə, xəstəliyin əsas əlamətləri müəyyən olunur. Hansı şəxslərin yoluxduğu və bu şəxslər arasında əlaqə müəyyənləşdirilməlidir. Əgər virus varsa, onun genetik materialı (RNA və ya DNA) təhlil edilir. Virusların təhlilində xəstəliyi yaradan virusun növü, xüsusiyyətləri və xəstəliyə necə səbəb olduğu müəyyən edilir. Virusun necə yayıldığı, hansı qruplara daha çox təsir

Amma naməlum xəstəliyin yayılma riskini azaltmaq üçün daha ətraflı araşdırmalar və müvafiq müalicə metodlarının tapılması lazım olacaq. Toksinlərin təyin edilməsi və onların hansı şəkildə insan orqanizmində təsir göstərdiyini anlamaq, gələcəkdə bənzər hadisələrin qarşısını almaq üçün mühüm rol oynaya bilər. Ayrıca, təhlükənin genişlənməməsi üçün sürətli və effektiv müdaxilə edilməsi, infeksiyanın qarşısını almaq üçün vacibdir. Xəstəliyin yayılmasını izləmək və tez bir zamanda reaksiya vermək üçün qlobal əməkdaşlıq və təcrübə mübadiləsi lazımdır”.

Həkim əlavə edib ki, hazırda dünyada ən geniş yayılan virus SARS-CoV-2 (COVID-19) və onun yeni variantlarıdır: “Bununla yanaşı, mövsümi grip virusları, xüsusilə A/H1N1 (donuz qripi)

tifadə edin. Xüsusilə, qapalı məkanlarda və sosial məsafəni saxlamaq mümkün olmadıqda maska taxmaq vacibdir. İnsanlarla aranızda ən azı 1-2 metr məsafə saxlayın. İmkan daxilində kütləvi tədbirlərdən və sıxlıq olan məkanlardan uzaq durmaq lazımdır. Mövcud olan peyvəndləri qəbul etmək, bu, xəstəliyin ağır keçmə riskini azaldır. Düzgün qidalanma, kifayət qədər yuxu və muntəzəm fiziki fəaliyyət immun sisteminizi gücləndirir. Özü-nüzdə və ya ətrafınızda hər hansı xəstəlik əlamətləri müşahidə etdikdə, evdə qalaraq başqalarını qoruyun və tibbi yardım üçün həkimə müraciət edin. Bu tədbirlər həm COVID-19, həm də digər respirator viruslardan qorunmaq üçün effektivdir”.

■ Afaq MİRƏYİQ,
“Yeni Müsavat”

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Azərbaycanın kənd təsərrüfatı ixracında almanın həmişə özünəməxsus yeri olub. Çox böyük gəlirlər gətirməyə də, alma ixracı həmişə davam edib. Son illərdə ixracın həcmində artım diqqəti cəlb edir. 2021-ci ildə 66 min ton olan ixrac 2024-cü ildə 100 min tona yaxınlaşıb. Dövlət Gömrük Komitəsinin açıqladığı məlumata əsasən 2024-cü ilin yanvar-dekabr aylarında Azərbaycan 61 milyon 900 min dollar dəyərində 97 min 786 ton alma ixrac olunub. Beləliklə, ixrac 2023-cü ilə müqayisədə dəyər ifadəsində 4 milyon 655 min dollar və ya 8 faiz, miqdar ifadəsində isə 6 min 557 ton və ya 7 faiz artıb. 2023-cü ildə Azərbaycandan 57 milyon 246 min dollar dəyərində 91 min 229 ton alma ixrac olunmuşdu.

Rəsmi statistikaya əsasən Azərbaycanda alma bağları azalır. Belə ki, 2020-ci ildə 31,2 min hektarda alma bağı vardısı, 2023-cü ildə bu, 27,7 min hektara düşüb. Maraqlıdır ki, bu azalma almanın vətəni sayılan Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda qeydə alınıb. Bu rayondakı bağların sahəsi 2020-ci ildəki 22,4 min hektarda 2023-cü ildə 19 min hektara qədər azalıb. İstehsalat gəlincə, 2020-ci ildə 301,4 min ton təşkil edən alma istehsalı 2023-cü ildə cüzi artımla 301,7 min ton olub. Bu isə o deməkdir ki, alma istehsalı artmasa belə, ixracın artımına nail olunub.

Məlumdur ki, bütün digər kənd təsərrüfatı məhsulları kimi, Azərbaycan almasının da əsas ixrac bazarı Rusiyadır. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən 2024-cü ilin yanvar-noyabr aylarında Azərbaycandan ixrac olunan 84 369,55 ton almanın 73 020,91 tonu Rusiyaya satılıb. Doğrudur, son illərdə alma ixracının coğrafiyasında genişlənmə var - Öz-

bəkistan, Qazaxıstan, Körfəz ölkələri, Monqolustan, İraq və sair ölkələrə ixrac artır. Lakin aydın məsələdir ki, bu artım Rusiya bazarını əvəz edəcək səviyyəyə çatmır. Bu baxımdan, Rusiya bazarında mövqeləri qoruyub saxlamaq Azərbaycan istehsalçıları üçün son dərəcə vacibdir.

Rusiyanın özündə alma istehsalının sürətlə artması, həmçinin dünyanın ən böyük alma istehsalçısı olan Çinlə ticarətin genişlənməsi Şimal qonşumuzun bazarında Azərbaycan alması üçün böyük rəqabətin meydana çıxması deməkdir. Rusiya Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin məlumatına əsasən 2024-cü ildə ölkəyə meyvə idxalı 2023-cü ildəki 5,958 milyon tondan 2,4 faiz artaraq 6,103 milyon tona çatıb. Bu zaman çeyirdəkli meyvələrin (alma, armud) idxalı 2023-cü ildəki 611,2 min tona qarşı 627,4 min ton təşkil edib. Sabit tədarükçü ixracı 88 min tondan 93,4 min tona çatdıran Azərbaycandır. Lakin Çin ixracı ən çox artıran tədarükçüdür - 2,5

dəfəyə yaxın.

Son 5 ildə Rusiya hökuməti yerli alma istehsalını artırmaq üçün ciddi və effektiv dəstək mexanizmləri işə salıb. Nəticədə son 3 ildə alma istehsalı 1,3 milyon tondan 1,7 milyon tona qədər artıb. Ölkənin illik alma ehtiyacı 2 milyon ton civarında qiymətləndirilir. 2024-cü ilin sonuna Rusiyanın alma ilə özünü təminat səviyyəsi 79,3 faiz təşkil edib. Bu il göstəricinin 85 faizə yüksəlməsi gözlənilir. Buna yeni salınan alma bağlarından istehsalın həcmində gözlənilən artım imkan yaradacaq. Belə ki, son 3 ildə Rusiyanın cənub və mərkəz re-

gionlarında yüz min hektarla yeni intensiv alma bağları salınıb.

Nazirliyin məlumatına əsasən, 2024-cü ildə Rusiyada alma istehsalında illik ifadədə 100 min tona yaxın azalma qeydə alınıb. Bunun əsas səbəbi may ayında alma yetişdirilən cənub və mərkəzi regionlarda xarakterik olmayan güclü şaxtaların düşməsidir. Bu şaxtalar çiçəkli alma bağlarına böyük zərər vurub. Nəticədə alma istehsalı 2023-cü ildəki 1,7 milyon tondan 1,6 milyon tona düşüb. Lakin azalmanın elə bu ildən daha sürətli artımla əvəz olunması gözləni-

lir, çünki yeni bağlardakı ağaclar bol məhsuldarlıq dövrünə daxil olublar.

Azərbaycanın alma istehsal və ixracatçıları da Rusiya bazarındakı rəqabətin, yerli istehsalın artmasının ixracı təsirini qeyd edirlər. Şimal bölgəsində bağçılıq sahəsində iş quran "Metak" şirkətinin sahibi Alik Kərimov bildirir ki, Azərbaycandan Rusiyadan fərqli ölkələrə alma ixracına nail olmaq, demək olar ki, mümkün deyil: "Məsələn, biz Dubaya mal göndərüb, pul qazana bilmirik. Çünki yaxında İran var, sadəcə dənizdən dənizə malını oraya satır, problem-

siz. Digər tərəfdən böyük alma istehsalçısı olaraq Çin var. Təsəvvür edin, Çin ildə 44 milyon ton alma istehsal edir, biz Çinlə rəqabət apara bilmərik. İkinci istehsalçı Polşadır, ildə 4 milyon ton. Bunlardan başqa, bazarda ABŞ, Argentina, Fransa var. Doğrudur, dad baxımından bizim Azərbaycanın almasının dadına çatan yoxdur, bunu hər yerdə gözib görürük, almamızın rəqibi yoxdur. Amma onun xaricə çatdırılması logistikası çox baha başa gəlir"(FED.az).

A.Kərimovun dediyinə görə, Rusiya bazarındakı vəziyyəti nəzərə alaraq alma bağlarının sahəsini artırmır, diqqəti başqa meyvələrə yönəldirlər.

Rusiyaya ixracın çətinləşməsi digər sahibkarların da profili dəyişməsinə təsir göstərəcək amildir. Böyük istehsalçılar üçün buna nail olmaq elə də çətin olmayacaq, çünki yeni bağlar məhsul verənə qədər özlərini təmin edəcək maliyyə resurslarına malikdirlər. Lakin bir neçə hektar bağı olan və əsas gəlirini o bağdan götürən kiçik sahibkarlar üçün dəyişikliklər heç də asan olmayacaq. Buna görə də dövlətin belə sahibkarlara yönəlik xüsusi dəstək mexanizmləri tətbiq etməsinə ciddi ehtiyac var.

Qonşu ölkədə alma istehsalının sürətlə artması, Çinlə ticarətin genişlənməsi Azərbaycan üçün böyük rəqabətin meydana çıxması deməkdir

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKİT

11 ayın əsas gözləntisi - iqtisadçının şərh

Fikrət Yusifov: "Adətən təqvim ilinin birinci ayında göstəricilər ondan sonrakı ayların göstəricilərindən bir qədər aşağı olur"

2025-ci ilin ilk ayı bitdi. Yanvar ayının iqtisadi göstəriciləri ilə bağlı statistik məlumatlar yaxın günlərdə açıqlanacaq. Bəs bu il ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatı

üçün hansı nəticələrlə yadda bilsin? Məlumat üçün bildirək ki, 2024-cü il Azərbaycan iqtisadiyyatında yüksək göstəricilərlə başlamışdı. İqtisadiyyat Nazirliyinin

rəsmi məlumatın əsasən, 2023-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2024-cü ilin yanvar ayında ÜDM 5%, o cümlədən qeyri-neft-qaz ÜDM-i

12,3% artıb. Əlavə dəyər də artım tikinti sektorunda 66,9%,

nəqliyyat və anbar təsərrüfatında 26,8%, qeyri-neft-qaz emal sənayesində 16,8%, turizm və ictimai iaşədə 12,1%, informasiya və rabitədə 11,8% təşkil edib. Ölkə iqtisadiyyatında yüksək investisiya fəallığı qeydə alınıb. 2024-cü ilin yanvar ayında ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əsas kapitala investisiya qoyuluşları 37,4%, o cümlədən qeyri-neft-qaz sektoruna 34,1% artıb ki, bu da iqtisadi artıma töhfə verən mühüm amil kimi dəyərləndirilib.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycanın Baş naziri Əli Əsədov yanvarın 31-də "Digital Almaty" beynəlxalq rəqəmsal forumunun plenar iclasında çıxışı zamanı bildirib ki, Azərbaycan startapların inkişafı, sahibkarlığın stimullaşdırılması və innovasiya ekosisteminin dəstəklənməsi üçün el-

verişli şəraitin yaradılmasına böyük əhəmiyyət verir. SİTAT: "Fəaliyyətə yeni başlayan sahibkarlara layihələri işə salmağa və potensiallarını inkişaf etdirməyə kömək edən müxtəlif proqramlar həyata keçirilir".

Sabiq maliyyə naziri, professor Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, yanvar ayında ölkə iqtisadiyyatında hansı nəticələrin əldə olunmasını yalnız rəsmi statistikanın bu barədə məlumatlarını əldə etdikdən sonra danışmaq mümkündür: "Bu isə cari ilin fevral ayının birinci yarısında baş tutacaqdır. Lakin buna baxmayaraq ilin birinci ayı üçün xas olan ənənəvi vəziyyət barədə bir neçə kəlmə fikir bildirmək olar. Adətən təqvim ilinin birinci ayında göstəricilər ondan sonrakı ayların göstəricilərindən bir qədər aşağı olur. Bunun başlıca səbəbi isə ilin əvvəlində iqtisadi aktivliyə təkan verə biləcək bəzi proseslərin bir qədər ləng gətməsidir. Məsələn, ilin birinci aylarında büdcədən maliyyələşmənin bir qayda olaraq

gəc açılması, xüsusilə investisiya qoyuluşlarının maliyyələşdirilməsində gecikmələr öz növbəsində ilin başlanğıcında iqtisadiyyatda daha yüksək nəticələr əldə etməyə imkan vermir. Lakin bu vəziyyət artıq birinci rübün sonuna doğru aradan qalxmış olur.

Ötən 2024-cü ildə Azərbaycan iqtisadiyyatında 4,1%, onun real sektorunda isə 6,2% artım qeydə alınıb. İnanıq ki, cari ildə artımlar bundan daha yüksək ola biləcək. Bunun üçün ölkə iqtisadiyyatına yerli yatırımlarla yanaşı, xarici investisiyaların daha üstün axınına nail olmalıyıq. İqtisadiyyata nə qədər çox investisiya yatırılırsa, bir o qədər də onun inkişafı təmin edilmiş olur. O səbəbdən dövlət büdcəsindən əsas kapitala yönəldilən vəsaitlər və yerli investorların özəl sektora etdikləri yatırımlarla yanaşı, biz ölkə iqtisadiyyatına, ilk növbədə isə onun real sektoruna xarici investisiyaların üstün axınına təmin etməliyik. Bu olduqca vacibdir".

Nigar HƏSƏNLİ,
"Yeni Müsavat"

ABŞ prezidenti Donald Trampın Rusiyanın neft-qaz satışından gəlirlərini azaltmağa və nəticə etibarilə Putini masa arxasına əyləşməyə məcbur etməyə yönəlik söyləri fonunda Avropa rəsmiləri Rusiya qaz kəməri ilə mavi yanacağın alışınn bərpasını müzakirə etməyə başlayıblar. Bu barədə "Financial Times" məlumatlı mənbələrə istinadla yazıb.

Belə bir qərar Rusiyanı Ukraynada müharibəyə son qoymaq üçün danışıqlar masası arxasına əyləşməyə sövq edə və saziş bağlandıqdan sonra atəşkəsə əməl olunmasının qərarına çevrilə bilər. "Bu, həm də Avropada yüksək enerji qiymətlərinin düşməsinə kömək edəcək".

Təşəbbüsü Almaniya və Macarıstandan bəzi rəsmilər, eləcə də bir sıra digər Aİ ölkələrinin səlahiyyətli rəsmiləri dəstəkləyib. "Financial Times" mənbələrindən biri bildirib ki, onları ilk növbədə enerjinin ucuzlaşmasının mümkünlüyü maraqlandırır. Lakin bu fikir Brüssel rəsmilərini və bəzi Şərqi Avropa ölkələrinin diplomatlarını qəzəbləndirib. "Bu dəlildir. Bunu bir seçim kimi düşünmək üçün nə qədər axmaq olmalıyıq?", - onlardan biri deyib.

"Rusiya qazının alınmasının tərəfdarları iddia edirlər ki, bu, Avropada yüksək enerji qiymətlərini aşağı salacaq, Moskvani danışıqlar masasına oturmağa təşviq edəcək və hər iki tərəfə atəşkəs əldə etmək və ona əməl etmək üçün əsas verəcək", - nəşr yazıb.

Eyni zamanda, məsələnin adicə müzakirəsi belə artıq Avropaya tədarük üçün uzunmüddətli müqavilələr imzalamaq istəyən Amerika mayeləşdirilmiş təbii qaz (LNG) ixracatçılarına mənfəət təsir göstərib. "Amerikalı tədarükçülər Rusiya qazının Ukrayna ərazisindən tranzitinin bərpasının onların məhsullarını rəqəbat-

siz hala gətirəcəyindən ehtiyatlanır", - iki avropalı rəsmi bildirib.

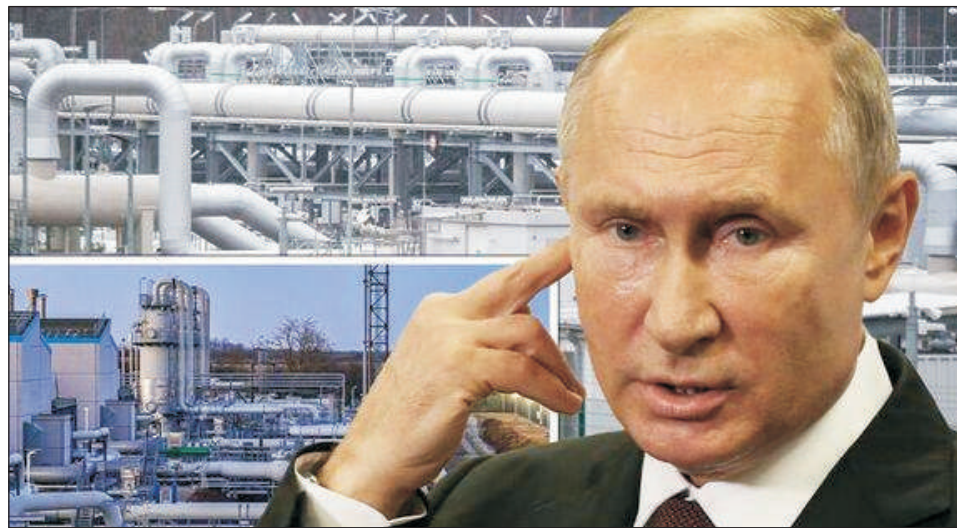
2025-ci ilin əvvəlindən Ukrayna ərazisi ilə nəqlin dayandırılmasından sonra Rusiya boru kəməri qazının payı Aİ-nin ümumi idxalının təxminən 5 faizinə düşüb. Hazırda Rusiya qazı Aİ ölkələrinə yalnız "Türk axını" boru kəməri ilə çatdırılır. Bundan əvvəl Avropa Komissiyası 2027-ci ilə qədər Rusiyadan yanacaq idxalından tamamilə imtina etməyi planlaşdırırdı. Dekabr ayında Aİ-nin 10 ölkəsi, ilk növbədə də Finlandiya, Polşa və Baltıqyanı ölkələr "Rusiya qazı və LNG idxalına mümkün qədər tez qadağa qoyulmasına" çağırıb. "Financial Times"-ın qeyd etdiyi kimi, Aİ ölkələrini daha ucuz enerji mənbələrinə çıxış axtarışları sənayenin çətin vəziyyəti sövq edir.

Ukraynada genişmiqyaslı müharibə başlamazdan əvvəl Rusiya qazının ən böyük idxalçısı Almaniya idi. 2021-ci ildə Rusiyadan tədarüklər Aİ-nin bütün boru kəməri qaz idxalının təxminən 40 faizini təşkil edib. 2024-cü ildə bu rəqəm 10 faizə düşüb. Bu təklif kim kimin toruna sala bilər? Tramp Avropanı belə bir addıma getməyə qoyarmı?

Keçmiş maliyyə naziri, iqtisadçı ekspert Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a deyib ki, ABŞ dövlətinin istəklərindən biri də bu idi ki, Avropa dövlətlərinin qaz təhizatı şaxələndirilsin. Buna müəyyən mənada nail olunub: "Rusiya qazının Avropa bazarındakı

Putinin qazını belə alacaqlar - Avropadan ilginclik təklif

Ekspert: "Rusiya satdığı qazla ölkələri şantaj edir, buna görə..."

payını azaltmaq nöqteyi-nəzərindən ABŞ hətta Norveçdən Avropaya qaz xəttinin çəkilməsi, hətta Azərbaycanın Cənub Qaz layihəsinin gerçəkləşdirilməsinə dəstək verildi. ABŞ Avropanın qaz təhizatının şaxələndirilməsi istiqamətində çox işlər gördü. Rusiya qazının azaldılması, nəqlinin ümumiyyətlə, dayandırılması fonunda Avropada yaranan qaz çatışmazlığının ABŞ-dan daşınan maye qazla əvəzlənməsi prosesi aparılır. Lakin bu rentabelli deyil. Sıxılmış qazı ge-

milər vasitəsi ilə daşımaq texniki cəhətdən, maddi cəhətdən uyğun deyil. Bu baxımdan Avropa özünün real qaz mənbələrini tapmalıdır". Fikrət Yusifov deyib ki, Avropa Rusiyadan qaz almaq istəmir: "Çünki Rusiya satdığı qazla ölkələri şantaj edir. Ukrayna ilə müharibədən öncə Rusiya Avropanı dəfələrlə qazla şantaj etmişdi. Ona görə də Avropa Rusiyaya etibar eləmir, güvənmir və alternativ mənbələr axtarışını aparır. Alternativ mənbələrdən Türkmənistandan qazın Azərbaycan üzərindən daşınaraq Av-

ropaya nəqli variantı nəzərdən keçirilib. Suriyada problemlərin həlli kontekstində Suriya qazının Türkiyə üzərindən Avropaya çatdırılması üzərində iş aparılır. Variantlardan biri də Afrikadan qazın Avropaya çatdırılmasıdır. ABŞ öz tərəfdaşı olan Avropanın qaz təhizatına yardım etməyə, yaranmış problemlərin həllinə çalışır. Eyni zamanda yaranmış durumdan istifadə etməklə özünün sıxılmış qazını Avropaya satır".

Fikrət Yusifov hesab edir ki, Avropa yaxın illərdə boru kəməri vasitəsi ilə qeyd olunan

istiqamətlərdən qaz ala biləcək. İqtisadçıya görə, hazırda dünyanın enerji xəritəsi dəyişib: "Qaza, elektrikə alternativ enerji mənbələri sürətlə inkişaf edir. Bu fonda mavi yanacağa tələbat gəldikcə azalacaq. Bu gün Avropada elə dövlətlər var ki, özünün enerji tələbatının 50 faizə qədərini alternativ enerji mənbələrindən alır. Yaxın 10 ildə bu balans alternativ enerji mənbələrinin xeyrinə dəyişəcək".

İqtisadçının fikrinə, Rusiya qazının 3-cü ölkələr üzərindən nəqli də ABŞ sanksiyalarına görə mümkünsüz hala gəlib: "Bu addımı atmaq niyyətində olan hər bir dövlət, özəl şirkət ABŞ və Avropa ölkələrinin sanksiyaları ilə üzləşəcək. Bu gün Çin və Hindistan kimi böyük dövlətlər ABŞ sanksiyalarına görə Rusiyanın ucuz qazını almaqdan yayınır. Kimsə ABŞ sanksiyalarına tuş gəlmək istəmir. Çünki dünyada ticarətin 80 faizi ABŞ dolları ilə aparılır və bu sistemlər ABŞ tərəfindən idarə olunur. Dünya iqtisadiyyatının 1/4-nə sahib olan nəhəng güclə kiməsə zərər etmək istəmir".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Küncə sıxılmış İrandan bölgəyə şantaj

İranın xarici işlər naziri nəyə, hansı cavab zərbəsinə işarə edir?

ABŞ-ın yeni prezidenti Donald Trampın İranla bağlı hansı siyasəti yürüdəcəyi hələ ki, tam müəyyən deyil. Məlumatlara görə, Tehran rejiminə qarşı hərbi variant da istisna edilmir. Bu arada İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçi deyib ki, "İsrail və ABŞ gərək ağıllarını itirsins ki, İranın nüvə obyektlərinə zərbə vursun".

İranın yüksək rütbəli diplomatı bu barədə İran paytaxtında "Sky News"-a eksklüziv müsahibəsində bildirib. Onun sözlərinə görə, belə bir hücum region üçün "çox ciddi fəlakət" demək olacaq və cavabsız qalmayacaq: "Biz açıq şəkildə bildirdik ki, nüvə obyektlərimizə edilən istənilən hücum dərhal və qəti cavabla nəticələncək. Amma onların belə dəlilik edəcəklərini düşünmürəm. Bu, həqiqətən dəlillikdir. Və bu, bütün bölgəni çox ciddi fəlakətə düşür edər".

İran rəsmisi nəyə, hansı cavab zərbəsinə işarə edir? O halda konkret olaraq, Azərbaycan hansı risklə üzləşə bilər? Əgər nəzərə alsaq ki, İsrail bizim strateji müttəfiqlərimizdən biridir.

Sabiq maliyyə naziri, siyasəti və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov "Yeni

Müsavat"a açıqlamasında İranın söz gücləndirməklə məşğul olduğunu söylədi: "Bu İranın növbəti blefidir. İran hökuməti illərdir ki, İsraili yer üzündən siləcəyi ilə hədələyirdi. Sonda nə baş verdi? İsrail İranın son onilliklər ərzində 300 milyard dollardan çox vəsait xərcləyərək yaratdığı proksilərləri sayılı günlər ərzində məhv etdi. İranın bunun qarşılığında İsrailə "raket hücumları" isə onun hərbi "qüdrətinin" səviyyəsini bütün dünyaya sübut etdi. İran yaxşı anlayır ki, nə ABŞ, nə də İsrail onun nüvə silahına sahiblənməsinə imkan verməyəcəkdir. Biz yaxın zaman kəsiyində bu yöndə baş verə-

cək ciddi hadisələrin şahidi olacağıq. Əgər İranın hərbi arsenalında hər hansı bir ciddi silah olsaydı, heç şübhəsiz onu çoxdan qarşı tərəfə təbiiq etmişdi. İran Qərbin və İsrailin basqıları fonunda özünə tay olan Rusiya ilə bir araya gələ bildi. Əslində bu ilin yanvar ayının 17-də Moskvada Rusiya ilə İran arasında bağlanmış strateji tərəfdaşlıq sazişində kənar hərbi müdaxilələr zamanı bir-birinə hərbi yardım etməmək kimi müddəə var. Yəni bu saziş də Qərbin və İsrailin mümkün hərbi basqılarından müdafiə olunmaq üçün İrana heç nə vəd etmir".

Sabiq deputat, siyasəti təhlilçi Sona Əliyeva bu bəyanatı ciddi hesab etmir: "İran tərəfi yəndə də həmişəki kimi quru və boş bəyanatlarla hədə-qorxu gəlməyə, vaxt udmağa çalışır. İranın hərbi-texniki imkanları İsrail və ABŞ-ın qarşısında dayanmağa imkan vermir. Səbəbi sadədir, nüvə alimlərinin böyük əksəriyyəti İsrail kəşfiyyatı tərəfindən məhv edilib. Nüvə resurslarını saxlayan anbarlar da son beş ildə ciddi zərər görüb. Onların çox hissəsi ya partladılıb, ya da fəaliyyəti kənar imkanlar hesabına məhdudlaşdırılıb. Bu baxımdan Əraqçinin bəyanatları ciddi hesab olunmamalıdır.

İran İsrailə də son iki il ərzində tutarlı cavab verə bilməyib. Azərbaycana gəldikdə isə Bakı həm Tel-Əvivlə, həm də Tehranla əməkdaşlıq edən və onlarla müəyyən məsafə saxlayan siyasət yürüdür. İran Azərbaycanı sadəcə quru dil ilə hədələyə bilər. Əgər real hücum olarsa, Ankara və Tel-Əvivlə yanaşı, İranın şərq qonşusu İslamabad da bizim yanımızda yer alacaq. Üstəlik, Moskva ilə Bakı arasında da strateji saziş var. Yeni Azərbaycan ayağa qalxar və İran öz içindən parçalanar. Bunu iranlı strateqlər də yaxşı başa düşürlər. Bu baxımdan, İran Azərbaycanı yox, Ermənistanı baxmalıdır. Çünki ABŞ-la Ermənistan arasında imzalanan son xartiya həm də İrana qarşı Qərb blokunun növbəti strateji həmləsidir".

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyasının sədr müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı bölgədə Azərbaycan üçün arzuolunan proseslərin gətmədiyini vurğuladı: "Bu gün Amerikanın İranı raketlərlə vurmağı arzuolunan deyil. Bölgədə yeni bir müharibənin başlanmasına gətirib çıxarır. Təbii ki, İran da İsrailə qarşı raket hücumunu başlayacaq. Azərbaycan hər zaman İranın raketlə vurulmasını istəməyib. Birincisi, İran qeyri-rəsmi türk dövlətidir.

Əhalinin 40 milyondan artığı Azərbaycan türkləridir. İran-Amerika müharibəsi baş versə, qonşu ölkələr üçün də çox ciddi problemlər yarada bilər. Yüz minlərlə, hətta milyonlarla insan qonşu ölkələrə qaçqın düşə bilər. O cümlədən də Azərbaycana milyonlarla soydaşımız Azərbaycana keçmək arzusunda ola bilər, Bu da təbii ki, region dövlətləri üçün çox ciddi nəticələrə səbəb olar. Konkret olaraq fəlakətə səbəb olar. Amerika-Suriya müharibəsində milyonlarla insan Türkiyə dövlətinə keçmədi? Azərbaycan hər zaman hər iki ölkə ilə, istər İsrailə, istərsə də İranla ikitərəfli və qarşılıqlı münasibətlərin qurulmasında maraqlı olub. İsrail Azərbaycanın ən yaxın müttəfiqlərindən biridir. Uzun illərdir ki, çox yüksək səviyyəli əlaqələr formalaşıb. 44 günlük Vətən müharibəsində Qərb ölkələri Ermənistanı görə Azərbaycana ən müasir silahları pulu ilə vermədilər. Ancaq İsrail dövləti hər cür dəstəyini nümayiş etdirdi. Ermənistan 40 ildir ki, Azərbaycanı düşmənçilik edir. On minlərlə insanımızı qətlə yetirib. Ancaq İran Ermənistanla dostluq, qardaşlıq edir. Necə deyirlər, hər dövlət özü həm dostunu, həm də düşməni müəyyən edir. Azərbaycan isə Amerika-İsrail-İran müharibəsinin baş verməməsi arzusunda".

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

Artıq kinoseverlərin ixtiyarına verilən "Azərbaycan Atabəyləri" bədii-sənədli filminin növbəti təqdimatı 07 fevral 2025-ci il tarixdə, saat 18.00-da Laçın şəhərində "Lacinema" Kino Mərkəzində baş tutacaq.

ahənginə rəng qatacaq, məskunlaşan yerli əhali tərəfindən maraqla qarşılanacaq. Digər tərəfdən filmdə Zəngəzur mövzusu və Vətən Müharibəsi, şanlı Zəfərlə bağlı şüurlu mesajların yer alması, günümüzə müəyyən tarixi paralellərin aparılması ideoloji mahiyyəti etibarilə xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Eyni za-

səyə gələn filmdə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi, eyni zamanda Azərbaycan Respublikası Kino Agentliyi (ARKA) rəsmi tərəfdəş qismində yer alır. Film orta əsrlərdə yaşamış türk dünyasının iki böyük tarixi şəxsiyyəti, cəsur sərkərdələr - Qara Sungur və Atabəylər dövlətinin qurucusu Şəmsəddin El-

ekrana çıxır. Digər əsas rollarda isə xalq artisti Mehriban Zəki (Möminə Xatun), əməkdar artist Bəhruz Vəqifov (Məhəmməd Cahan Pəhləvan), Jalə Həsəni (Zübeydə Xatun), Günay Əhməd (Laçın), Tural Əhməd (Arslan Şah), İlqar Musayev (Cəngər Çavlı), Səmi Fəhəd (Vəzir El Həzni), Samir Qulamov

Bu universitetlər şəhərdən kənara köçürülə bilər

Prezident İlham Əliyev "Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsinə dair 2025-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı"nı təsdiq edib.

Dövlət Proqramının həyata keçirilməsinə dair Tədbirlər Planında yer alan məsələlərdən biri də təhsil müəssisələri ilə bağlıdır.

Belə ki, Proqramda Bakı şəhərində yerləşən təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin şəhərin nəqliyyat sıxlığına təsirinin qiymətləndirilməsi və müvafiq təkliflərin hazırlanması qeyd olunub.

Əsas icraçı orqan Elm və Təhsil Nazirliyi ilə Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyidir. Nazirliklərə 2025-2029-cu illərdə təhlillərin aparılması, təkliflərin hazırlanması və aidiyyəti qurumlarla razılaşdırılması tapşırıb.

Belə olan halda Bakıda hansı ali təhsil müəssisələri şəhərdən kənara köçürülə bilər? Məsələ münasibət bildiren təhsil eksperti Kamran Əsədov BAKU.WS-ə bildirib ki, universitetlərin şəhərdən kənara köçürülməsi nəqliyyat axınıni optimallaşdıraraq yolların yüklənməsinin azalmasına kömək edə bilər:

"Bakı şəhərinin nəqliyyat sisteminin tənzimlənməsi məqsədilə ali təhsil müəssisələrinin şəhər mərkəzindən kənar ərazilərə köçürülməsi təklif olunur. Şəhərdaxili nəqliyyat yükünün əsas səbəblərindən biri şəhər və axşam saatlarında tələbələrin universitetlərə və yataqxanalara gedib-gəlməsidir. Xüsusilə Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Texniki Universiteti, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti və Azərbaycan Tibb Universiteti kimi iri tələbə kontingentinə malik ali məktəblər bu prosesdə əsas hədəflərdən biridir. Bu universitetlərin şəhərdən kənara köçürülməsi nəqliyyat axınıni optimallaşdıraraq yolların yüklənməsinin azalmasına kömək edə bilər.

Şəhər kənarında müasir kampusların yaradılması ali təhsilin keyfiyyətinə də müsbət təsir edəcək. Avropa və ABŞ-da universitetlərin böyük əksəriyyəti şəhərdən kənarda geniş kampuslarda fəaliyyət göstərir. Məsələn, Almaniya Heidelberg Universiteti və ABŞ-da Stanford Universiteti geniş ərazilərə malik kampuslarda yerləşir və tələbələr üçün yaşayış, kitabxana, laboratoriya və idman komplekslərini özündə birləşdirir. Azərbaycanın da bu təcrübədən istifadə edərək təhsil şəhərcikləri yaratması mümkündür. Belə kampuslar universitetlərə inteqrasiyanı gücləndirə və tələbələrin akademik mühitdə daha effektiv fəaliyyət göstərməsinə şərait yarada bilər.

Universitetlərin şəhərdən kənara köçürülməsi ekoloji cəhətdən də müsbət nəticələr verə bilər. Bakı şəhərində avtomobil tıxaclarının əsas səbəblərindən biri təhsil müəssisələrinin sıx olduğu ərazilərdə yaranan nəqliyyat yüklənməsidir. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, Bakı şəhərində gün ərzində aktiv hərəkət edən avtomobillərin əhəmiyyətli bir hissəsi ali təhsil müəssisələrinin yerləşdiyi rayonlarda sıxlıq yaradır. Nəqliyyat axınının şəhər kənarına yönəldilməsi karbon emissiyalarının azalmasına və ekoloji balansın qorunmasına töhfə verə bilər".

Ekspert əlavə edib ki, universitetlərin şəhərdən kənara köçürülməsinin müəyyən çətinlikləri də var: "Birinci növbədə, bu proses tələbələr və müəllimlər üçün əlavə nəqliyyat xərcləri və yol müddətinin uzanması kimi problemlər yarada bilər. Almaniya və Böyük Britaniya kimi ölkələrdə şəhərdən kənarda yerləşən universitetlər üçün xüsusi nəqliyyat sistemləri mövcuddur. Məsələn, Almaniya tələbələr üçün aylıq nəqliyyat kartları tətbiq olunur və tələbələr bu kartlar vasitəsilə şəhərin istənilən nöqtəsindən kampaşa rahat şəkildə çatırlar. Azərbaycanda da belə sistemin qurulması tələbələrin əlavə yük altına düşməsinin qarşısını ala bilər.

İqtisadi baxımdan da universitetlərin köçürülməsi müəyyən risklər daşıyır. Şəhərin mərkəzində yerləşən təhsil müəssisələri ətraflarında geniş bir biznes mühiti formalaşdırır. Kitab mağazaları, kafe və restoranlar, tələbələrə xidmət göstərən digər obyektlər universitetlərin köçürülməsi nəticəsində müştərilərini itirə bilər. Bu, həmin ərazilərdə iqtisadi durğunluğa səbəb ola bilər. Alternativ olaraq, yeni kampusların ətrafında biznes infrastrukturunu yaradılmalı və sahibkarlara yeni investisiya imkanları təqdim olunmalıdır".

"Azərbaycan Atabəyləri" filmi işğaldan azad Laçında nümayiş olunacaq

Məqsəd "Böyük Qayıdış" proqramı çərçivəsində öz doğma torpaqları, dedə-baba yurduna dönməyə başlayan soydaşlarımızın asudə vaxtlarının səmərəliliyinə töhfə vermək, zəngin tarixi irsimizi, xalqımızın qəhrəmanlıq səlnaməsini gündəmə gətirməklə əlavə qürur mənbəyi formalaşdırmaqdır. Hesab edirik ki, film Laçında və ətraf ərazilərdə bərpa olunan həyatın

manda mövzu məkan anlamında Şərqi Zəngəzur - Laçın üçün səciyyəvidir və azad ərazilərdə nümayiş rəmzi mənə daşıyır.

"Azərbaycan Atabəyləri" bədii-sənədli filmi milli dövlətçiliyimiz, mədəniyyətimizin intibah dövrü sayılan 12-13-cü əsrləri əks etdirir. Azərbaycan Televiziyası, "Şahdağfilm", qardaş Türkiyənin "İkinciYeniFilm" prodakşnlarının birgə səyi ilə ər-

dənizin hekayəsini anladır. Ekran əsəri izləyiciləri XII əsrin möhtəşəm mühitinə apararaq, Azərbaycanın zəngin və şanlı tarixinə işıq salır, həmin dövr milli-mənəvi irsimizin təbliğatçısı kimi çıxış edir.

Orta əsr Azərbaycan tarixinin ən parlaq dövrlərini canlandıran bədii-sənədli filmə, dünya şöhrətli döyüşçü Zabit Səmədov Şəmsəddin Eldəniz obrazını canlandırarkən, İlqar Mehti isə Qara Sungur kimi

(Gəncə), Salam İsmayilov (Şeyx İmad), Türkcay Cəfəri (Şeyx İmadın köməkçisi) və Rəşad Kəşəmənli (Sərkərdə), Hidayət Əliyev (Sultan Məsud), kimi azərbaycanlı sənətçilər də yer alır. Filmə həmçinin, 300-dən çox aktyor epizodları canlandırır. Ümumilikdə, yaradıcı heyətdə 500 nəfərdən çox insan çalışıb.

Çəkilişlərdə məkan olaraq ölkəmizdə mövcud olan real tarixi qala və komplekslər istifadə olunub. 1000-ə yaxın xüsusi geyimlər hazırlanıb, yüzlərlə əlbəbə, rekvizitlər, aksesuarlar istehsal edilib və satın alınıb. Filmin quruluşçu rejissoru özünün uğurlu işləri ilə tanınan Mecit Güvən, ssenari müəllifləri Sərvər Bayramov, İlqar Mehti, Səxavət Sahildir və Ərcan Kayadır. Prodüserlər eyni ilə İlqar Mehti, Sərvər Bayramov və qardaş Türkiyədən "İkinciYeniFilm" təmsil edən Furkan Bəsliçidir.

Qeyd edək ki, "Azərbaycan Atabəyləri" bədii-sənədli filminin Qala gecəsi 03 dekabr 2024-cü ildə Heydər Əliyev Mərkəzində baş tutub.

Zərərçəkmişlərin ifadələrindən isə hadisənin başqa təfərrüatları ortaya çıxıb.

Röyal deyib ki, arvadı ilə parkda oturan zaman iki nəfər onlara yaxınlaşaraq özlərini polis əməkdaşı kimi təqdim ediblər:

"Bizdən nikah şəhadətnaməsi istədilər. Günay gətirmək üçün evə getmək istədi. Amma Orxan buna imkan vermədi. Günayın sifətindən vurdu. Mən Günaya yaxınlaşmaq istəyəndə Rafiq də mənə vurdu. Səs-küyə camaat gəldi. Bir qadın hadisəni telefonla çəkdiyini qışqıraraq dedi. Bunu eşidəndə onlar qaçdılar"- deyə zərərçəkmiş ifadəsində qeyd edib.

Məhkəmədə zərərçəkmiş ər-arvad təqsirləndirilən şəxsləri bağışladıklarını deyiblər.

Məhkəmə hər iki şəxsin ilk dəfə cinayət əməli törətmələrini, zərərçəkmiş şəxslərlə barışdıqlarını nəzərə alaraq onlara yüngül cəza verib. Həbsdə olan hər iki şəxs barəsində azadlığın məhdudlaşdırılması cəzası təyin edilib və məhkəmə zalından azadlığa buraxılıblar.

İ. MURADOV,
Musavat.com

Parkda ər-arvadı döyənlərin işi

Özlərini polis kimi təqdim edib nikah şəhadətnaməsi istəyiblər...

İki dost "pub"-da yeyib içdikdən sonra parkda oturan ər-arvadı döyüblər. Heç bir səbəb olmadan onlara yaxınlaşaraq gecə vaxtı parkda oturmaqlarına irad bildiriblər. Əvvəlcə özlərini polis kimi təqdim ediblər.

Musavat.com xəbər verir ki, təqsirləndirilən 36 yaşlı Orxan və 30 yaşlı Rafiqdir.

İstintaqla müəyyən edilib ki, təqsirləndirilən şəxslər heç bir səbəb olmadan parkda əyləşən ər-arvad olan Günay və Röyala yaxınlaşaraq gecə saatlarında orada olmalarına irad bildiriblər. Mübahisə zamanı qadın və ərinin yumruq və təpiklə vuraraq bədən xəsarətləri yetiriblər. Onlara qarşı xuliqanlıq maddəsi ilə cinayət işi açılıb və həbs ediliblər.

Onlar "Memar Əcəmi" metrostansiyasının yaxınlığındakı "Bermud Pub"-da yeyib-içdikdən sonra səki ilə gedən zaman ər-arvadı görüblər.

Təqsirləndirilən Orxan ifadəsində deyib ki, həmin zaman Röyalın Günayı döydüyünü görüblər. Buna görə də onlara müdaxilə ediblər.

"Dedim ki, küçədə bu hərəkəti etmək doğru deyil. Oğlan dedi ki, öz arvadıdır, özü bilər. Mən də dedim ki, arvadı dedi ki, onu evdə də döydüyü üçün qaçıb. Onların ər-arvad olduqlarına inanmadıq. Röyal üstümüzə gəlib mübahisə eləməyə, əl-qol atmağa başladı. Sonra qadın qışqırmağa başladı. Mən qa-

dını vurub qışqırmamasını istədim. Röyal da Rafiqin üstünə hücum elədi. Rafiq də onu vurdu. Səs-küyə qonşular çıxdı. Biz oradan qaçdıq. Sonra bildik ki, polise şikayət ediblər"- deyə Orxan ifadəsində əlavə edib.

Məhkəmədə dindirilən zaman Rafiq də Orxan kimi eyni məzmunlu ifadə verib.

Hər iki şəxs bildirib ki, əməllərindən peşmandırlar və zərərçəkmiş ər-arvadla barışblar. Məhkəmədən onlara yüngül cəza verilməsini xahiş ediblər.

ÜS AVAT

Son səhifə

N 19 (8629) 1 fevral 2025

Alimləri təəccübləndirən kəşf - yeni parazit göbələk

Elm dünyasında davranışı ilə alimləri heyratə salan yeni orqanizm kəşf edilib. Söhbət hörümçəkləri yoluxdurən və onların davranışlarını manipulyasiya edərək onları bir növ "zombi"yə çevirən parazit göbələk növündən gedir.

Bildinir ki, kəşf Böyük Britaniya və Danimarkadan olan beynəlxalq alim qrupunun Şimali İrlandiyada "Winterwatch" televiziya serialının çəkilişləri zamanı aparılıb. Yeni orqanizmi britaniyalı təbiətşünası və televiziya apancısı Ser Devid Attenborouhun şərəfinə "Gibellula attenboroughii" adlandırılıb.

Tədqiqatçılar müəyyən ediblər ki, parazit göbələk "Metellina merianae" mağara hörümçəklərini və onların "Meta menardi" adlı qohumlarını yoluxdurur. Normalda bu buğumayaqlılar gizli həyat tərzini keçirirlər, lakin "Gibellula attenboroughii" ilə yoluxduqda onların davranışı kəskin şəkildə dəyişir. Yoluxmuş hörümçəklər öz yuvalarını tərk edir və açıq yerlərə çıxaraq faciəli sonluqla üzləşirlər.

Alimlər hesab edirlər ki, hörümçəklərlə belə manipulyasiyalar göbələk sportlarının daha geniş yayılmasına kömək edir. Parazit çox güman ki, hörümçəyin sinir sisteminə təsir edərək dopamin neyromediatorunun istehsalını artırır və bununla da qurbanın davranışını idarə edir.

Maraqlıdır ki, "Gibellula attenboroughii" ilə yoluxmuş hörümçəklərin davranışı "Ophiocordyceps" göbələkləri ilə yoluxmuş Braziliya tropik qanşqalarının hərəkətləri ilə üst-üstə düşür.

Texasda nəhəng mamontun kəlləsi tapıldı

ABŞ-nin Texas ştatında arxeoloqlar nəhəng kolumbiyalı mamontun kəlləsini tapıblar. Bu barədə "Green Reporter" məlumat yayıb. Yaşı 40 min il olduğu təxmin edilən qalıqlar bölgədə indiyə qədər tapılan ən böyük nümunədir. Arxeoloqlar hadisə yerindən ilk görüntüləri paylaşdıblar - şəklin aşağı sağ küncündə heyvanın dişlərinin bir hissəsini görmək olar.

Bədənimizdəki xallar xərcəngdən xəbər verə bilər

Bədəndəki xallar ümumiyyətlə, zərərsizdir və çox zaman heç bir narahatlıq yaratmaz. Ancaq bu xalların vaxt keçdikcə dəyişməsi, rənginin, ölçüsünün və formasının fərqli bir hala gəlməsi, habelə qaşınma və qanama kimi əlamətlər ortaya çıxarsa, diqqətli olmaq vacibdir. Bu cür dəyişikliklər dəri xərcəngi riskinin əlaməti ola bilər. Buna görə də xallarda hər hansı qeyri-adi bir dəyişiklik hiss edildikdə dərhal mütəxəssis həkimə müraciət edilməsi tövsiyə olunur.

Həkimlərin sözlərinə görə, melanoma dəri xərcənginin ən ciddi formasıdır və erkən diaqnoz həyatı əhəmiyyət daşıyır. Hər il dünyada təxminən 160 min melanoma hadisəsi qeydə alınır. Bu nadir xərcəng növü vaxtında müalicə edilməyə, bütün bədəne yayıla bilər. Əgər dərinizdə hər hansı yeni böyümə və ya mövcud xalın dəyişdiyini hiss edirsinizsə, dərhal dermatoloqa müraciət etmək məsləhət görülür.

Mütəxəssislər onun öldüyü zaman 18-20 yaş arasında olduğunu təxmin edirlər. Mamontun dişlərini və sümüklerini tədqiq edən mütəxəssislər onun təxminən bir ton yarım ağırlığında ola biləcəyini irəli sürüblər. "Həqiqətən də həyəcanverici bir kəşfdir. Bu, təkcə böyük elmi tapıntı deyil, həm də gələcək nəsilləri ruhlandırmaq və Yer qədim tarixinə maraq oyatmaq potensialına malikdir", - Paleontologiya Muzeyinin direktoru Andre Luhan bildirib. Qeyd olunur ki, qazıntı sahəsində işlər davam edir. İşlər tamamlanıqdan sonra kəllə yerli muzeydə yeni Buz Dövrü sərgisində nümayiş etdiriləcək.

Türkiyədə uşaqlara sosial mediadan istifadə qadağan ediləcək

Türkiyə hakimiyyəti 16 yaşdan kiçik uşaqların sosial şəbəkələrdən istifadəsini qadağan edən qanunlar qəbul etməyi planlaşdırır. Bu barədə Türkiyənin Nəqliyyat və İnfrastruktur naziri Abdulkadir Uraloğlu "CNN Türk" telekanalının efirində deyib. Onun sözlərinə görə, sosial şəbəkələrdə uşaqlar üçün faydalı heç nə yoxdur. "Bu yaxınlarda Türkiyədə baş verən bəzi hadisələr bunu təsdiqləyir. Allah qoysa, biz bir sıra tənzimləyici tədbirlərin görülməsi üçün say göstərmək istəyirik", - nazir bildirib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Dünyada iki paytaxt şəhəri var ki, bu şəhərlərin adının mənası paytaxt deməkdir. Bunlar Seul və Astana-dır.
- * Maraqlıdır ki, Ekvatorial Qvineyanın ərazisini ekvator xətti kəsmir.
- * Şimal qütbündə vaxt Qrinvich vaxtı ilə hesablanır.
- * Cənub qütbündə isə Yeni Zelandiyanın vaxtı nəzərə alınır.
- * Rusiyanın ən böyük kəndi İnquşetiya-dır. Bu, Orconikidze kəndidir, əhalisi 70 min nəfərdir.
- * Polşada olan Velnə və Nelba çayları bir-biri ilə 90° ilə birləşir və maraqlıdır ki, həm də qarışmırlar.
- * Stavropolda "45° paralel" küçəsi var. Doğrudan da, bu küçə 45°-lik paralelə uyğun gəlir.
- * Seybel adası yeganə adadır ki, hərəkət edir. Onun hərəkət sürəti 200m/ildir.
- * Sidney və Melburn şəhərləri Avstraliyanın paytaxtı uğrunda mübarizə apardıqlarından yeni paytaxt Kanberra hər iki şəhərdən eyni uzaqlıqda yerləşir.
- * Kiribati Respublikası bütün yarım-kürələrdə yerləşən yeganə dövlətdir.
- * Nepalda vaxt qonşu ölkələrdən 15 dəqiqə fərqlidir.
- * Kanada yerli xalqların dilində "kənd" deməkdir.
- * Abxaziyada vaxtilə qrup şəklində Qafqaz zənciləri yaşayıblar.
- * Rəsmi olaraq Tayvan Rusiyanın Tuva Respublikasını öz ərazisi hesab edir.

Şirniyyatı "ürəyimiz" yox, bağırsaqlarımız istəyirmiş

Şirniyyat istəyi bağırsaqlardakı bakteriyaların fəaliyyəti ilə əlaqədardır. Bağırsaqlarda yaşayan mikroblar oradakı mikroblar ekosistemi üzərində mühüm rol oynayır. Bağırsaqlarda müxtəlif növ bakteriyalar mikrobioloji balansını təmin edərək həmçinin bəzi qida maddələrinin və şərətin tərkibinə uyğun olaraq davranışlarımızı təsir edə bilər. Məsələn, şəkər və karbohidratlarla zəngin qidalarla zəngin pəhrizdə müəyyən bakteriyalar daha sürətlə çoxala bilər və bu, şirniyyatlara olan istəyi artırır.

Bağırsaqlarda yaşayan bakteriyalar qidaları parçalayaraq bəzi maddələr istehsal edirlər. Bu maddələr beyinə və digər orqanlara göndərilən siqnallara təsir edərək, iştahı idarə edən hormonları (məsələn, leptin və grelin) tənzimləyir.

Bəzi bakteriya növləri, şirniyyat və şəkər kimi qidaları daha çox tələb edə bilər, çünki onlar bu qidaları enerji mənbəyi olaraq istifadə edirlər. Həmin bakteriyalar qida maddələrini istifadə edərək, orqanizmdəki enerji səviyyəsini dəyişdirə bilər və nəticədə beyinə daha çox şəkər və şirniyyat istəyi siqnalı göndərə bilər.

Bundan əlavə, bağırsaqdakı mikrobioloji balans psixoloji vəziyyətə də təsir göstərə bilər. Bağırsaqlarla beyinin qarşılıqlı əlaqəsi (bağırsaq-beyin oxu sistemi) müxtəlif növ bakteriyaların davranışları üzərində təsire malikdir. Məsələn, bağırsaqlarda çox sayda patogen mikroorqanizm və ya disbakterioz halında olan bakteriyalar, stress və narahatlıq hissinə artırır, bu da şirniyyat və ya rahatlıq verən digər qidalar axtarmağa səbəb ola bilər.

Bir çox araşdırmalar göstərir ki, düzgün qidalanma və sağlam bağırsaq florası şirniyyat istəklərini və digər qida asılılıqlarını azaltmağa kömək edə bilər. Bu baxımdan bağırsaqdakı bakteriyaların balansını qorumaq və sağlam pəhriz qəbul etmək şirniyyat istəyini tənzimləməkdə mühüm rol oynaya bilər.

Əgər şəxs şəkərdən və şirniyyatlardan uzaq durmağa başlasa, bağırsaqlarındakı bakteriyaların balansını zamanla dəyişə bilər. Şəkər ehtiyacı olan bakteriyaların sayı azalacaq və yerini şəkərdən daha az asılı olan bakteriyalar tuta bilər. Yeni bağırsaqdakı bakteriyalar çevikdir və pəhrizdəki dəyişikliklərə uyğunlaşa bilər.

Bu zaman yeni balans formalaşacaq və bağırsaqların mikroflorası, sağlam pəhrizlə daha uyğunlaşmış və şirniyyatlardan asılı olmayan bakteriya növləri ilə zənginləşəcək. Bununla yanaşı, bağırsaqların mikroflorasında sağlam bakteriyalar (məsələn, probiyotiklər) artarsa, bu da şirniyyatlara olan istəyi azalda bilər və ümumi sağlamlıq vəziyyətini yaxşılaşdırır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500